

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy

**Zespół Szkół Ekonomicznych
im. Mikołaja Kopernika
w Kielcach**

Opracowanie: **mgr inż. Violetta Nowak**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt finansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach	1
WSTĘP	3
I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	5
I.1 Położenie geograficzne	5
I.2 Opis bazy dydaktycznej	6
I.3 Charakterystyka uczniów szkoły	8
I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej	11
I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych	14
II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	16
II.1 Efekty kształcenia	16
II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości	16
II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.	18
II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki	24
II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych.	27
II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów	33
II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe	35
III. RYNEK PRACY	42
III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówek	42
III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy	46
III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.	48
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH	51
IV.1 Prognozy demograficzne	51
IV.2 Współpraca szkół z zakładami pracy	53
IV.3 Działalność szkół na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy	55
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE	59

WSTĘP

Celem diagnozy jest ocena działań Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach w kontekście potrzeb i możliwości lokalnego (kieleckiego) i regionalnego (woj. świętokrzyskie) rynku pracy, dokonana w relacji do uwarunkowań lokalnych i regionalnych szkoły.

Dokonanie takiej diagnozy pozwoli stworzyć katalog problemów szkoły i uwarunkowań zewnętrznych, które powinny być brane pod uwagę przy wdrażaniu programu implementacji Kompetencji Kluczowych.

Do badania wybrano uczniów klas pierwszych, drugich, trzecich i czwartych Technikum nr 6 w Zespole Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika w Kielcach, kształconych w zawodach technik ekonomista, grupę tę uzupełniają absolwenci szkoły z ostatnich lat, nauczyciele przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących (liczność tych grup podano w rozdziale 1.3, 1.4), rodzice, pracownicy niepedagogiczni szkoły, pracownicy nadzoru pedagogicznego, lokalne i regionalne zakłady pracy, pracownicy poradni psychologiczno - pedagogicznej, kierownictwo placówki.

Podstawową metodą prowadzenia diagnozy była analiza dokumentów szkolnych (dzienniki lekcyjne, księgi protokołów Rady Pedagogicznej, księgi protokołów Komisji Przedmiotowych, księga protokołów Komisji do Spraw Pomocy Materialnej, księga Protokołów Komisji Kwalifikacyjno-Rekrutacyjnej, dokumenty osobowe uczniów i nauczycieli, dokumentacja pedagoga szkolnego, dzienniczki praktyk uczniowskich, raport powizytacyjny szkoły, Kroniki szkoły). Bardzo ważnych informacji dostarczyły przeprowadzone wywiady z pracownikami szkoły – zastępcami dyrektora szkoły, kierownikiem szkolenia praktycznego, wychowawcami klas maturalnych, wizytatorem szkoły, pielęgniarką szkolną, pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej opiekującej się szkołą, pracodawcami małych i dużych zakładów pracy w Kielcach i w regionie. Analizy aktualnej sytuacji szkoły dokonywano także na podstawie opracowań Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi – porównanie wyników matury dla szkoły i województwa oraz zbieranych opinii prasowych i medialnych o szkole. Analiza uwarunkowań środowiskowych szkoły została dokonana z wykorzystaniem materiałów statystycznych – Rocznika Statystycznego 2008, opracowań Urzędu Statystycznego w Kielcach (prognozy), opracowań Wojewódzkiego Urzędu Pracy

w Kielcach, raportów Kuratorium Oświaty w Kielcach, publikacji „Mapa monitorująca szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół województwa świętokrzyskiego w roku 2007”, artykułów prasowych. Do oceny efektów nauczania kompetencji kluczowych w szkole wykorzystano podstawy programowe kształcenia w zawodzie technik ekonomista, programy nauczania poszczególnych przedmiotów zgodnie z przyjętym szkolnym zestawem programów nauczania na lata 2007/2008 i 2008/2009.

Wybrano do badania następujące obszary:

- warunki pracy szkoły: uczniowie, kadra pedagogiczna, baza dydaktyczna;
- efekty kształcenia Kompetencji Kluczowych uczniów i absolwentów technikum w zakresie przedsiębiorczości, technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, matematyki, języków obcych;
- kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów w zawodzie technik ekonomista;
- sytuację na rynku pracy w aspekcie specjalności zawodowych technika ekonomisty, funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy, model absolwenta szkoły na podstawie opinii pracodawców;
- współpracę szkoły z zakładami pracy oraz działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy.

Podstawowym narzędziem badawczym do zebrania informacji odnośnie funkcjonowania Szkoły w zakresie analizowanych zagadnień była ANALIZA SWOT.

Przeprowadzenie badań polegało wypełnieniu przez respondentów przygotowanych arkuszy analizy SWOT a następnie zebraniu i opracowaniu materiału osobno dla każdego obszaru i dla grupy respondentów.

Dokonano analizy dokumentów traktujących o prognozach demograficznych, rozwoju lokalnego, regionalnego, polskiego i światowego rynku pracy.

Przeprowadzono wywiady z pracodawcami, pracownikami nadzoru pedagogicznego (wizytator szkoły) i kierownictwem szkoły odnośnie problemów szkoły i pracodawców, które powinny być brane pod uwagę przy opracowywaniu programów kompetencji kluczowych.

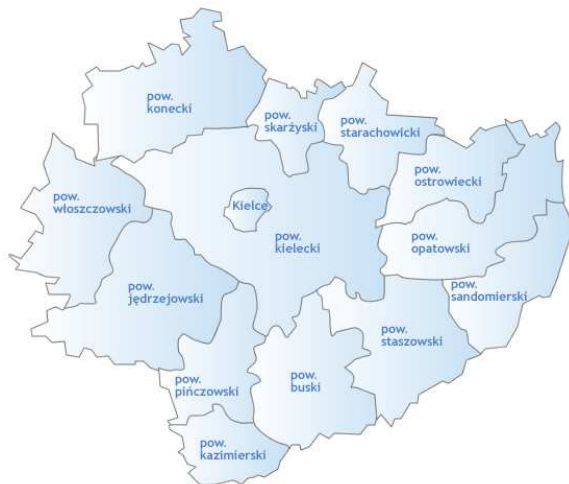
Ostatnim, najtrudniejszym etapem prac było opracowanie dokumentu końcowego oraz wysnucie wniosków oraz określenie rekomendacji dla poprawy sytuacji szkoły i opracowywania programów Kompetencji Kluczowych.

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

I.1 Położenie geograficzne

Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach (woj. świętokrzyskie) to szkoła ze 105. letnią tradycją kształcenia ekonomistów i handlowców. W roku szkolnym 2008/2009 do szkoły uczęszcza 775 uczniów, w tym 511 (66%) pochodzi z terenów wiejskich następujących gmin: Chęciny, Busko-Zdrój, Łągów, Piekoszów, Mniów, Strawczyn, Bieliny, Daleszyce, Zagnańsk, Krasocin, Masłów, Raków, Miedziana Góra, Górnio, Morawica, Pierzchnica, Małogoszcz, Łopuszno, pozostali mieszkają na terenie miasta Kielce – stolicy województwa.

Województwo świętokrzyskie graniczy z województwami: lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, śląskim.

Mapa powiatów województwa świętokrzyskiego

W województwie świętokrzyskim wytwarza się 2,3 proc. polskiego PKB oraz skupia 2,6 proc. zatrudnienia. Przemysł regionu ukształtowany został w ścisłym powiązaniu z istniejącymi tu zasobami surowców skalnych, chemicznych i energetycznych oraz z wielowiekowymi tradycjami związanymi z wytwarzaniem i obróbką metali. W końcu stycznia 2009 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędach Pracy naszego województwa wyniosła 83318 osób. Średnia stopa bezrobocia wyniosła 14,8 (przy 10,5 w kraju). Powiatami o najwyższej stopie bezrobocia były: skarżyski (23,5%) i konecki

(23,2%). Najniższy wskaźnik odnotowano w powiatach: pińczowskim (8,7%) oraz buskim (9,4%).

W województwie występuje problem eurosieroctwa – wiele rodzin zdecydowało się na rozłąkę, ojcowie lub matki poszukują pracy za granicą. W sierpniu 2008 r. świętokrzyskie kuratorium przeprowadziło w połowie placówek badanie, które wykazało, że zjawisko eurosieroctwa w województwie świętokrzyskim dotyczy prawie 4,7 procent uczniów, podczas gdy w kraju ten odsetek wynosi zaledwie 2 procent.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w styczniu 2009 r. ukształtowało się na poziomie 2657,83 zł, co stanowiło 82,7% średniej płacy krajowej. W kraju średnie wynagrodzenie osiągnęło poziom 3215,75 zł.

I.2 Opis bazy dydaktycznej

Szkoła znajduje się w zmodernizowanym budynku, powstałym w 1931 roku i dysponuje 24 salami lekcyjnymi, dwiema salami gimnastycznymi, dwiema pracowniami komputerowymi ze stałym łączem internetowym, biblioteką szkolną (w odrębnym budynku) z księgozbiorem liczącym 30 000 woluminów i materiałami multimedialnymi oraz czytelnią multimedialną. Pracownie informatyczne pracują w sieci Novell. Nauczyciele dysponują obszernym pokojem nauczycielskim wyposażonym w kserokopiarkę i komputer, ponadto kilka sal posiada zaplecza przedmiotowe (informatyczne, języków obcych, zawodowe, polonistyczne). Uczniowie korzystają z szatni w podziemiach budynku, obiekt posiada monitoring zewnętrzny oraz na wejściu i w szatniach.

Zajęcia lekcyjne w szkole trwają do godziny 17,40.

Najważniejsze inwestycje, remonty i prace na rzecz bazy lokalowej budynku szkolnego

Zespołu Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika w latach 2002- 2008

Okres rozliczeniowy	Rodzaj wykonanych prac remontowych lub zrealizowanych inwestycji	kwota
2002 r.	Wymiana 11 okien, malowanie sal, remont dachu-pokrycia z papy	39.824,24
2003 r.	Wymiana 13 okien w salach	24.859,91

2004 r.	Malowanie sali gimnastycznej, sal lekcyjnych na I i II piętrze, częściowe odświeżenie korytarzy i wszystkich szatni szkolnych	48.456,84
2005 r.	Malowanie korytarza, sal lekcyjnych oraz naprawa pokrycia dachowego, wymiana okien.	13.000,00 22.950,01
2006 r.	Wymiana 11 okien Remont dachu głównego budynku Malowanie pomieszczeń administracyjnych	20.000,00 39.847,50 2.500,00
2007 r.	Naprawa dachu biblioteki i malowanie pomieszczeń	36.004,19
2008 r.	Wymiana 40 okien oraz remont korytarza szkolnego	65.000,00
Razem najważniejsze wydatki na inwestycje i remonty w latach 2002-2008		305.960,36

Najważniejsze pozycje wyposażenia w pomoce dydaktyczne (w tym pracownie komputerowe), środki audiowizualne i sprzęt administracyjno biurowy:

2005 – 30 671 zł,20; 2006 – 40 517,67 zł; 2007 – 19 793,20; 2008 – 24,561 zł

Pozyskanie środków z programów unijnych oraz innych źródeł i działań własnych:

2002 r. – Pracownia komputerowa wraz z oprogramowaniem (65.879,02) – środki unijne

2003 r. - 5 telewizorów dar „Real” (1000,00)

2004 r. - 11 laptopów z „Metro Edukacji” wraz z oprogramowaniem (22.803,11)

2005 r. - Pracownia komputerowa wraz z oprogramowaniem (64.541,44) – środki unijne

2006 r. – czytelnia multimedialna wraz z oprogramowaniem (14.871,58) – środki unijne

2008 r. – zakup komputerów wraz z oprogramowaniem do udostępnienia nauczycielom i uczniom

Baza biblioteki:

- najważniejsze pozycje wyposażenia w pomoce dydaktyczne (w tym pracownie komputerowe), środki audiowizualne i sprzęt administracyjno biurowy,

zakup programu MOL 2000+, komputeryzacja zbiorów

zestaw komputerowy (komputer i monitor), drukarka, kserokopiarka

magnetowid z odtwarzaczem DVD

radiomagnetofon z odtwarzaczem CD

programy multimedialne – 46 szt.

filmy na DVD – 30 szt.

wyposażenie czytelnii w meble szkolne:

podłączenie biblioteki do Internetu

- pozyskanie środków z programów unijnych oraz innych źródeł i działań własnych:

pozyskano pracownię multimedialną ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego:

- zestawy komputerowe (komputer i monitor) – 4 zestawy
- urządzenie wielofunkcyjne (skaner, drukarka, kserokopiarka) – 1 szt.
- okablowanie sieciowe z możliwością podłączenia do Internetu
- programy multimedialne – 3 szt.

księgozbiór pozyskany jako dary z różnych źródeł – 137 egz. na kwotę 2433zł.

Sale lekcyjne są systematycznie doposażane, odnawiane, posiadany sprzęt konserwowany, odtwarzany. Odczuwamy jednak wyraźne braki pomocy audiowizualnych – rzutników, nowoczesnych komputerów, telewizorów. Do nauczania technologii informacyjnych należałoby utworzyć dodatkowo nowoczesną pracownię komputerową z minimum 15 komputerami, ponadto do nauczania przedmiotów zawodowych niezbędne jest doposażenie pracowni symulacyjnej.

I.3 Charakterystyka uczniów szkoły

W Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach młodzież kształci się w następujących szkołach: Technikum nr 6 w **zawodzie technik-ekonomista (4 klasy na każdym poziomie)**, technik – handlowiec (2 klasy na każdym poziomie), II Liceum Profilowane (po 1 klasie na każdym poziomie w poszczególnych profilach) profile: ekonomiczno – administracyjny, zarządzanie informacją, socjalny, funkcjonuje także Szkoła Policealna nr 3 w zawodach technik informatyk, technik administracji.

Chlubą szkoły są corocznie finaliści i laureaci Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej (9 laureatów i 16 finalistów), Stypendyści Ministra Edukacji Narodowej, Stypendyści Prezesa Rady Ministrów, Nadzieje Miasta Kielc.

Nasi uczniowie znajdują się w większości w trudnej sytuacji materialnej – 41,4% wszystkich uczniów szkoły w poprzednich latach korzystało ze stypendiów socjalnych lub innych form pomocy. Tylko 3 uczniów mieszka w internacie, około 400 codziennie dojeżdża do szkoły poświęcając na to od 30 do 90 minut. Większość uczniów wybrała kierunki kształcenia, pozwalające na podjęcie pracy po ukończeniu szkoły, znają bowiem

sytuację gospodarczo-ekonomiczną naszego województwa, przyczyny bezrobocia, odczuwają potrzebę jak najwcześniejszego zaistnienia na rynku pracy, konkurencyjności.

Rekrutacja do szkoły w ostatnich latach świadczy o zmniejszonym zainteresowaniu absolwentów gimnazjum kształceniem w szkołach zawodowych. Trudne wydaje się przygotowanie do dwóch egzaminów, opanowanie wiedzy ogólnokształcącej i zawodowej. Zaledwie 5% kandydatów miało bardzo dobre wyniki w gimnazjum, 20% dobre, 50% dostateczne, pozostali gorsze. Są to uczniowie którzy zazwyczaj pochodzą ze środowiska, (często wiejskiego) w którym brakuje wsparcia intelektualnego rodziny, gdzie nie czyta się książek, prasy społeczno-informacyjnej, politycznej, gospodarczej, gdzie nie rozmawia się, nie dyskutuje, a ostatecznie nie przywiązuje zbyt dużej wagi do wykształcenia. W takich warunkach brakuje motywacji do nauki, utrwała się poczucie niskiej wartości, niewiary w zmianę losu, a w konsekwencji braku ambicji. Uczniowie często rezygnują z nauki w trakcie roku, duży jest też procent młodzieży niepromowanej. Pojawiają się problemy wychowawcze, kłopoty z frekwencją, konieczność interwencji pedagogicznej, psychologicznej. W wyniku klasyfikacji śródrocznej i rocznej 10% młodzieży otrzymuje obniżoną ocenę zachowania, często udzielane są nagnany wychowawcy klasowego, zdarzają się nagany dyrektora szkoły, skreślenia z listy uczniów.

Jednak praca szkoły przynosi efekty w postaci wysokiej zdawalności egzaminów zewnętrznych, rozwijania zainteresowań uczniów. Oceniamy, że następuje wyraźny przyrost wiedzy i umiejętności.

**Dane statystyczne dotyczące uczniów Technikum nr 6 ze szczególnym uwzględnieniem zawodu
technik ekonomista**

Rok szkolny	Liczba uczniów na koniec roku szkolnego	Liczba uczniów niepromowanych	% uczniów niepromowanych
2002/2003			
2003/2004	167	16	9,6
2004/2005	306	14	4,0
2005/2006	427	31	7,0
2006/2007	576	37	6,0
2007/2008	531	33	6,0

Frekwencja

Rok szkolny	% frekwencji
2002/2003	
2003/2004	85,25
2004/2005	83,54
2005/2006	80,6
2006/2007	80,5
2007/2008	80,3

Egzamin maturalny

Rok szkolny	Liczba uczniów, którzy ukończyli szkołę	Uczniowie, którzy przystąpili do matury		Zdali maturę	
		Liczba	%	Liczba	%
2004/2005					
2005/2006					
2006/2007	136	136	100	124	91,18
2007/2008	132	131	99,2	126	96,18

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe

technik ekonomista 341[02]					
Rok szkolny	Liczba uczniów, którzy ukończyli szkołę	Uczniowie, którzy przystąpili do egzaminu		Zdali egzamin	
		Liczba	%	Liczba	%
2003/2004					
2004/2005					
2005/2006					
2006/2007	86	84	97,6	24	28,5
2007/2008	58	51	87,9	16	27,6

I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej.

Zespół Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika jest dobrą szkołą znaną w mieście, regionie, a poprzez działalność w ramach ogólnopolskiego Klubu Szkół Aktywnych również w kraju, dbającą o właściwy poziom kształcenia i wychowania. Naszym ogromnym atutem są nauczyciele dysponujący wiedzą merytoryczną i pedagogiczną, ciągle się doskonalący, stosujący nowoczesne metody pracy z uczniem, tak by przygotować go jak najlepiej do dorosłego życia w nowej rzeczywistości. Nauczyciele przekazują uczniom nie tylko wiedzę ogólną i ekonomiczną, ale także wspierają ich rozwój indywidualny, zwracają również uwagę na piękne tradycje szkoły i ludzi którzy tworzyli jej historię.

Znaczna większość (63%) nauczycieli naszej szkoły to nauczyciele dyplomowani, zajęcia z przedmiotów zawodowych prowadzi m. in. nauczyciel z tytułem Honorowego Profesora Oświaty (jedyny w województwie). Wszyscy nauczyciele mają wykształcenie wyższe z przygotowaniem pedagogicznym, jeden tytuł doktora nauk ekonomicznych, 30% dodatkowo ukończyło studia podyplomowe zdobywając uprawnienia do nauczania drugiego przedmiotu. Pięciu nauczycieli przedmiotów zawodowych uzyskało tytuł egzaminatora w zawodach ekonomicznych, egzaminatorów z przedmiotów ogólnokształcących jest 17.

Dane statystyczne dotyczące kadry pedagogicznej ZSE rok szkolny 2008/2009

Stopień awansu zawodowego (tabela 1)

Stażyści	1
Kontraktowi	6
Mianowani	18
Dyplomowani	43
Honorowy Profesor Oświaty	1
Razem	69

Egzaminatorzy egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe: (tabela 2)

Zawód	Egzaminator
Technik ekonomista	Grażyna Tatka Agata Nawara Alina Sołtys Maria Mikłasińska
Technik rachunkowości	Maria Mikłasińska
Technik handlowiec	Maria Makuch
Sprzedawca	Maria Makuch

Egzaminatorzy egzaminu maturalnego

Przedmiot	Egzaminator
j. polski	Anna Szymańska Anna Wychowaniec Iwona Lisiewska- Stanek Dorota Komisarczyk Iwona Kozera Elżbieta Waszkuć Renata Micigolska
j. angielski	Judyta Sojda Marta Stolarczyk
j. niemiecki	Marta Janusz Anna Wolińska – Pater Jolanta Majkowska
j. rosyjski	Beata Kolwalska
matematyka	Olga Glock Olga Działak Iwona Łapot
Historia	Halina Michta

Wszyscy nauczyciele uczestniczą w konferencjach i szkoleniach metodycznych organizowanych przez Świątokrzyskie Centrum Doskonalenia nauczycieli w Kielcach

i Ośrodek Samorządowy, kontaktują się z doradcami zawodowymi. Wielu z nich otrzymało w uznaniu dorobku zawodowego Medale Komisji Edukacji Narodowej, Nagrody Kuratora, Prezydenta Kielc, Krzyże Zasługi.

Nauczyciele ZSE współpracują z ekspertami Centrum Kształcenia Zawodowego Handlowców w Niemczech przy modyfikacji programów nauczania i organizacji praktyk zawodowych dla zawodów technik handlowiec i technik ekonomista, realizując program "Metroedukacja" koncernu Metro AG i Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo Handlowej (od 2001 r). Rezultatem współpracy jest możliwość uzyskania, przez najlepszych uczniów, po odbyciu praktyki w Niemczech i złożeniu egzaminu, certyfikatu umożliwiającego podjęcie pracy w placówkach wielkopowierzchniowych w Europie.

Szkoła współpracuje z organizacją Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży. Uczestniczyliśmy w wizycie studyjnej poznając system szkolnictwa zawodowego w Niemczech, przeprowadzaliśmy lekcje, wizytowaliśmy szkoły. 28 uczniów pod opieką nauczycieli uczestniczyło w wymianie młodzieży ze szkołą Bildungszentrum w mieście Bodnegg w Badenii Wirtembergii. Gościliśmy nauczycieli i uczniów tej szkoły również w Polsce. Wnioski z realizacji tego projektu pozwoliły unowocześnić proces nauczania.

Nauczyciele ZSE przygotowują uczniów do konkursów miejskich, wojewódzkich, ogólnopolskich. W konkursie „Przedsiębiorczy zawsze wygrywa” byliśmy najlepszą szkołą w województwie świętokrzyskim, jako laureaci trzech pierwszych nagród indywidualnych – konkurs realizowany przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli ze środków NBP. W następnych latach uczestniczyliśmy w projektach: „Moje wymarzone miejsce pracy”, „Wynalazcy i ich wynalazki”, „Poznaj swój wymarzony zawód” osiągając również sukces.

Realizujemy w szkole program **Certyfikat Jakości „Szkoła Przedsiębiorczości”** jako nowe spojrzenie na dotychczas realizowane programy edukacyjne i przedsięwzięcia z zakresu szeroko rozumianej przedsiębiorczości. Celem programu jest promocja edukacji ekonomicznej uczniów jako istotnego wskaźnika jakości pracy szkoły a także kształtowanie kultury przedsiębiorczości w szkołach. Realizujemy aktualnie II etap prac w ramach programu prowadząc wiele działań mających na celu popularyzację wśród uczniów wiadomości i umiejętności niezbędnych do właściwego funkcjonowania na rynku pracy. Nauczyciele pracujący w komisji przedmiotów zawodowych współpracują przy realizacji programu z nauczycielami przedmiotów ogólnokształcących.

Nauczyciele przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących realizują programy uzupełniające i rozszerzające w ramach programów „Zarządzanie firmą”, „Moje finanse”, „Ekonomia w szkole”, Program edukacyjny Newsweeka .

W roku szkolnym 2007/2008 odbyła się wizytacja szkoły, w której dość dobrze oceniono umiejętność nauczycieli w zakresie dostosowania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy. Trudności związane z realizacją tego zadania przejawiają się w zbyt wolnym reagowaniu poszczególnych nauczycieli czy całych komisji przedmiotowych na zachodzące zmiany, zbyt słaba współpraca jest głównie wśród nauczycieli przedmiotów zawodowych. Powodem tych trudności jest zmienowość szkoły – nie jest łatwo ustalić termin spotkania w sytuacji tak różnych godzin rozpoczynania i kończenia zajęć, różnorodność nauczanej tematyki, niespójne programy.

Wielu nauczycieli jest nadal przywiązanych do tradycyjnych metod prowadzenia zajęć, ze sceptycyzmem odnoszą się do wszelkich innowacji, nowinek. 10% grona nauczycielskiego uzyskało uprawnienia emerytalne, część nie widzi potrzeby angażowania się w dodatkowe zajęcia i prace biorąc pod uwagę zakończenie drogi awansu zawodowego (nauczyciel dyplomowany) i słaby system zachęt materialnych (dodatek motywacyjny średnio wynosi 90zł).

I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych.

1. Duże braki w zakresie umiejętności kluczowych u uczniów kończących gimnazjum i wybierających ZSE w dalszym etapie kształcenia wymaga powrotu do omawianych już treści, braku możliwości korzystania z umiejętności uczenia się, co wymaga przecież nabycia podstawowych umiejętności czytania, pisania, liczenia i umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych . Na podstawie tych umiejętności, uczeń jest w stanie docierać do nowej wiedzy i umiejętności oraz zdobywać, przetwarzać i przyswajając je. Duże zróżnicowanie uczniów pod tym względem nie pozwala nauczycielom właściwie prowadzić zajęć i kształtować umiejętności kluczowych i zawodowych.
2. Programy nauczania są przeładowane, szczególnie programy przedmiotów zawodowych nie nadążają za zmianami w gospodarce i życiu społecznym.

3. Podręczniki są aktualizowane zbyt późno, język i terminologia specjalistyczna jest zbyt trudna dla ucznia klas pierwszych. W efekcie uczniowie nie przyswajają wiedzy na lekcjach, nie uczą się w domu, a słabe wyniki nie motywują a zniechęcają do zdobywania wiedzy.
4. Sytuacja materialna rodzin uczniów nie pozwala na zakup podręczników, ćwiczeń, materiałów dodatkowych, mimo wydania nowych podręczników na „gieldzie szkolnej” chętnie kupowane są stare jako wyraźnie tańsze.
5. Rodziny nie wspierają uczniów w pokonywaniu trudności. Uczniowie mają trudności z dotarciem do prasy, bardzo często nie dysponują możliwością korzystania z Internetu w domu. Trudny jest też kontakt z rodzicami uczniów mających trudności w nauce.
6. Nauczyciele naszej szkoły odczuwają braki pomocy audiowizualnych – komputery, rzutniki, tablice interaktywne – stad przywiązanie do metod tradycyjnych pracy, zbyt rzadki stosowane są metody projektów, indywidualna praca z uczniem.
7. Forma pisemna egzaminów zewnętrznych (egzamin dojrzałości, egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe) nie mobilizuje do rozwijania kompetencji komunikacyjnych. Nauczyciel znajduje się często na rozdrożu i musi pogodzić dwie racje – wymagania dyrekcji i środowiska w zakresie pozytywnych wyników egzaminów zewnętrznych i własne przekonanie co do tego jak należy uczyć i wychowywać.
8. Ocenianie pracy uczniów obejmuje zastosowanie poznanej wiedzy w sytuacjach typowych (wymagania podstawowe), rzadziej w sytuacjach problemowych czyli wykorzystywanie przez ucznia wiadomości do rozwiązywania problemów w sytuacjach dla niego nowych. Do tych sytuacji zaliczyć można także umiejętność formułowania problemów, dokonywania analizy i syntezy nowych zjawisk, formułowania zadań na przyszłość.

II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

II.1 Efekty kształcenia

II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości.

Przedsiębiorczością określamy zdolność osoby do kreowania i realizowania swoich i cudzych potrzeb. Człowiek przedsiębiorczy potrafi, w każdych warunkach, jakie stwarza mu otoczenie, realizować te zadania. Program nauczania zakłada, że uczeń będzie prowadzony przez wszystkie sfery życia rodzinnego, społecznego i zawodowego w poszukiwaniu możliwości i sposobów realizacji postaw przedsiębiorczych.

Głównym celem przedmiotu podstawy przedsiębiorczości jest uświadomienie uczniowi konieczności zachowywania się w sposób przedsiębiorczy – jeśli chce on realizować własne cele w życiu prywatnym i zawodowym, oraz pokazanie uwarunkowań bycia przedsiębiorczym człowiekiem czy uwarunkowań tworzenia własnego przedsiębiorstwa.

Cele programowe pozwalają kształcić takie umiejętności ucznia, które lepiej go przygotują do działania we współczesnym świecie. Uczeń nabędzie umiejętności związane z: planowaniem oraz realizacją przedsięwzięć, rozwiązywaniem w sposób twórczy problemów, skutecznym komunikowaniem się, poszukiwaniem informacji i podejmowaniem decyzji na ich podstawie, współdziałaniem w zespole oraz prowadzeniem negocjacji.

Założenia programowe są słuszne i doskonałe, że takie zagadnienia są nareszcie w polskiej szkole realizowane. Trudno jest zrealizować tak bogaty i ambitny program w ciągu przeznaczonego na to czasu.

Uczniowie chętnie uczestniczą w zajęciach przedsiębiorczości, (szczególnie w niektórych modułach) i rozumieją potrzebę przyswojenia treści objętych programem nauczania. Uważają jednak, że niektóre partie materiału (szczególnie dotyczące zagadnień ekonomicznych) są zbyt szybko (ze względu na brak czasu) realizowane, co skutkuje niezrozumieniem ich, a w konsekwencji zniechęceniem do nauki. Zauważa się również

u uczniów pewną niedojrzałość w myśleniu o swojej przyszłości. Wiele osób uważa, że jeszcze nie czas na poważne decyzje. Trudno wtedy wzbudzać silną motywację co do planowania kariery edukacyjnej i zawodowej.

Analiza wyników nauczania w semestrze (średnia ocen oscyluje w granicach oceny dostatecznej) wykazuje, że uczniowie chętniej wykonują proste zadania z poziomu wiedzy. Znają i przeważnie rozumieją pojęcia, definicje, zasady dotyczące człowieka jako istoty przedsiębiorczej, działania gospodarki i państwa, a także integracji gospodarczej ze światem. Natomiast znacznie gorzej jest z umiejętnościami proaktywnego zarządzania, (np. planowania, organizowania, zarządzania, kierowania, komunikowania, zlecania zadań, analizowania, komunikowania, sporządzania raportów, oceniania), skutecznej prezentacji, negocjacji oraz zdolności do pracy indywidualnej, jak i współpracy w grupie. Niedostatecznie ukształtowana jest umiejętność identyfikacji i oceny własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.

Postawy przedsiębiorcze prezentuje średnio około 20% grupa uczniów, która wykazuje się aktywnością i kreatywnością działań. Natomiast znacznie mniej uczniów potrafi być samodzielnymi i niezależnymi, mieć siłą motywację i z determinacją dążyć do wyznaczonego celu. Ta grupa uczniów z sukcesem bierze udział w różnego rodzaju olimpiadach, konkursach, projektach, m.:. Olimpiadzie Przedsiębiorczości, Olimpiadzie Ekonomicznej, Olimpiadzie Wiedzy o Unii Europejskiej, Olimpiadzie Biblijnej, Konkursach: Portfolio Młodego Przedsiębiorcy, Twoje wymarzone miejsce pracy, Poznaj swój zawód, Wynalazcy i ich wynalazki, Wiedzy o gospodarce i turystyce, Wiedzy prawniczej, Szkolna internetowa gra giełdowa, Turniej Wiedzy i Umiejętności Handlowo-Menedżerskich i w wielu innych.

W roku szkolnym 2008/2009 zainicjowaliśmy we współpracy z pracodawcami szkolny konkurs SUPERPRACOWNIK. O cenną nagrodę (dobrej klasy laptop) ubiegali się uczniowie klas II i III technikum, przedstawiając komisji konkursowej swoje dokonania w zakresie przedsiębiorczości i aktywności oraz znajomości uwarunkowań lokalnego rynku pracy. Komisja Konkursowa po analizie wniosków i prac złożonych do edycji 2008 konkursu SUPERPRACOWNIK postanowiła nagrodę główną przyznać uczennicy: Paulinie Kalecie klasa IIIaT, Dwa równorzędne wyróżnienia przyznać: Michałowi Detka – III cT, Katarzynie Głuszek – klasa III cT . Dodatkowo Firma BIUREX postanowiła wyróżnić następujących SUPERPRAKTYKANTÓW: Dominik Solecki – III aT , Dawid Zegadło – III aT, Krzysztof Anioł – II bT, Marcin Smolarczyk – II bT.

Uczniowie technikum mają możliwość pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w zakresie zagadnień ekonomicznych i gospodarczych na wielu przedmiotach zawodowych. Kończą ten etap edukacji egzaminami zawodowymi. Pierwszy etap egzaminu składa się z dwóch części. Jedną z nich dotyczy wiadomości i umiejętności związanych z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą, czyli zagadnień programowych przedsiębiorczości. Wyniki egzaminów są zadowalające. Wszyscy absolwenci zaliczyli tę część egzaminu, średnia wyniosła 80% około 10% uczniów osiągnęło 100%, najniższy wynik to 55% (2% uczniów).

II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

Sprawne funkcjonowanie jakiegokolwiek dziedziny życia we współczesnym świecie, wymaga użycia technik komputerowych. Dlatego kluczowe kompetencje w tym zakresie stanowią jeden z priorytetów w naszej szkole. Uczniowie mają świadomość znaczenia tych umiejętności. Niektóre z nich opanowali w sposób zadowalający np. korzystanie z telefonii komórkowej, bankomatu czy elektronicznych informatorów. Przy okazji dochodzą do wniosku, że urządzenia te są częścią globalnej sieci. Fakt ten uświadamiają sobie podczas zajęć nt. współdziałania „komórki” z mikrokomputerem. Wiele radości stwarza młodzieży samodzielny projekt „tapety” na własny telefon. Zauważają, że nie muszą płacić za gotowy obraz, który pobierali z Internetu. Przykład ten dowodzi, jak istotna jest odpowiednia motywacja w procesie nauki a później pracy zawodowej. Oczywiście sama chęć nie stanowi o sukcesie. Konieczne są odpowiednie kompetencje.

Podstawą działań w rozwijaniu kluczowych kompetencji powinna być wiedza i umiejętności uczniów nabyte we wcześniejszych latach nauki. Praktyka pokazuje, że pozostaje to w sferze życzeń.

Pierwsze zajęcia uczniów rozpoczynających naukę w naszej szkole są lekcjami diagnozującymi. Zaproponowane ćwiczenia praktyczne, które obejmują zagadnienia programowe obowiązujące w gimnazjum, sprawiają uczniom duże trudności.

Wobec tego faktu, początkowa faza nauki polega na uzupełnieniu wiedzy lub części jej rozpoczęcie kształcenia w zakresie TI od podstaw.

Młodzież sprawnie posługuje się komunikatorami internetowymi i w większości pocztą elektroniczną. Potrafią posłużyć się przeglądarką internetową do prostego wyszukiwania informacji. Nie mają przy tym świadomości co do wartości odszukanych treści. W ograniczonym zakresie posługują się edytorem tekstu i najprostszym programem do grafiki rastrowej.

Znamienne jest, że absolwenci szkół gimnazjalnych legitymują się bardzo dobrymi i dobrymi ocenami końcowymi z TI na świadectwie ukończenia szkoły. Oceny celujące nie są rzadkością!

Tymczasem kluczowe kompetencje absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej muszą obejmować znacznie szerszy zakres. Dzisiaj nie chodzi o to by uczeń nie czuł lęku w kontakcie z komputerem, jak to bywało dawniej, ale umiał świadomie i celowo zastosować TI w dowolnej dziedzinie. Dlatego kompetencje w zakresie TI łączymy w całość działań dydaktyczno-wychowawczych. Komputer wykorzystywany jest na wielu przedmiotach, jak również problemy z dziedziny matematyki, fizyki, geografii i innych rozwiązywane są na zajęciach technologii informacyjnej.

Jedną z kluczowych kompetencji jest profesjonalne posługiwanie się edytorem tekstów. Mimo, że jest to stosunkowo łatwy program, około 80% uczniów nie potrafi właściwie posługiwać się tym narzędziem. Nauka prawidłowej edycji tekstu nie sprawia młodzieży trudności i dość szybko nabywają właściwych nawyków. Problem tkwi w trwałości nabytych umiejętności. Okazuje się, że nie wszyscy dysponują w domu komputerem, natomiast liczba godzin TI, to jedynie dwie godziny w ciągu cyklu kształcenia. Oczywiście jest przecież, że sukces tkwi w systematycznym powtarzaniu czynności.

Jeszcze gorzej przedstawia się umiejętność wykorzystania arkusza kalkulacyjnego. Jedynie 10% uczniów zaczynających naukę w naszej szkole, słyszało o takim programie. Wobec powyższego nauka arkusza obliczeniowego musi być prowadzona w ZSE od podstaw. Liczba godzin proponowana na naukę tego programu jest wysoce niewystarczająca. Tutaj wyniki są znacznie gorsze niż w przypadku edytora tekstu. Wynika to także z faktu, że niechętnie podejmują zadania wymagające wiedzy z zakresu ścisłych dziedzin nauki. W pewnym momencie dochodzą do wniosku, że jeśli potrafią rozwiązać problem metodą tradycyjną, to arkusz staje się bardzo efektywnym narzędziem. Okazję stwarzają typowe zdarzenia gospodarcze. Wyniki sprawdzianów zawierają się tutaj najczęściej między 2-3.

Nieco lepiej przedstawia się kolejna z kluczowych kompetencji tj. proste gromadzenie i przetwarzanie danych. Przynajmniej jeśli chodzi o kartotekowy model bazy danych. W początkowej fazie nauki tych zagadnień, wykorzystywane są możliwości bazodanowe arkusza kalkulacyjnego. Rozszerzenie kompetencji do modelu relacyjnej bazy danych jest już sporym wyzwaniem. Zaczniemy od tego, że nazwa Access jest dla młodzieży zupełnie obca. Realizacja kolejnych zadań i ćwiczeń, zwłaszcza zaproponowanych przez samych zainteresowanych jest zadawalająca. Przynajmniej w podstawowym zakresie. Brakuje jednak ugruntowania umiejętności z powodów wyżej wymienionych.

Zupełnie nowym doświadczeniem dla młodzieży rozpoczynającej naukę w naszej szkole, jest wymiana informacji między aplikacjami. Jeszcze większe zdumienie budzi możliwość zespołowej pracy nad jednym projektem w lokalnej sieci. Wykorzystywane są tutaj właściwości sieciowe baz danych. Przy okazji uczniowie zauważają konieczność nadawania odpowiednich uprawnień, co do wykonywanych operacji na danych, przez poszczególnych użytkowników.

Pocieszające jest, że w coraz większym stopniu młodzież świadoma jest zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu z Technologii Społeczeństwa Informacyjnego. Rozpoczynając naukę programu, którego nie posiadają na swoim domowym komputerze, uzyskują od prowadzącego zajęcia wskazówki, skąd uzyskać taki lub podobny program, nie ponosząc kosztów i będąc w zgodzie z prawem.

Dość częstą prośbą ze strony uczniów, jest uzyskanie porady od nauczyciela w zakresie diagnozy i usunięcia usterek systemu operacyjnego. Chodzi tu o komputery prywatne uczniów. Wydaje się, że nabycie tej kompetencji byłoby celowe. Jednym z lepszych sposobów byłoby użycie wirtualnych maszyn. Technologia ta umożliwia w komfortowy sposób eksperymentowanie z systemami operacyjnymi (diagnoza, usuwanie usterek, obrazy dysków, sterowana instalacja programów, uaktualnianie baz sterowników i samego systemu operacyjnego. Wielu specjalistów zwraca uwagę, że zagadnienia te są pomijane w procesie kształcenia) a nawet rozszerzyć kompetencje o tworzenie wirtualnych sieci i korzystania z nich. Byłaby to kapitalna okazja do empirycznego wskazania zagrożeń, jakie może nieść z sobą nieświadome korzystanie z komputerów połączonych ze sobą (np. przejęcie kontroli nad stacją roboczą). Widać tutaj dużą szansę w podniesieniu świadomości co do konieczności odpowiedniego zabezpieczenia komputera w sieci.

Wracając do kluczowych kompetencji, uczniowie nie posiadają nawyku weryfikacji informacji uzyskanych z sieci. Nie radzą sobie z nadmiarem informacji. Ufają każdej witrynie internetowej dopóki sami nie stworzą własnej i zauważą, że mogą na niej umieścić właściwie dowolne treści. Doświadczenie takie (realizowane w naszej szkole) zaczyna przekonywać o konieczności oceny informacji pochodzących z sieci.

Podsumowując: kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów naszej szkoły w zakresie technologii informacyjnej nie są zadawalające (w naszym odczuciu), choć pewnie nie odbiegają zbytnio od innych szkół tego typu. Bieżący rok szkolny może zweryfikować tą ocenę. Po raz pierwszy uczniowie naszego technikum, przystąpią do zewnętrznego egzaminu z przygotowania zawodowego z użyciem mikrokomputera.

Realizacja wielu zamierzeń mających na celu podwyższenie kompetencji kluczowych z TI wymaga ciągłej modernizacji pracowni komputerowych, w szkole powinny być najnowocześniejsze komputery.

Realizując program nauczania fizyki, chemii, biologii, geografii w Zespole Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika kształcimy kompetencje kluczowe uczniów w zakresie: umiejętności, które pomagają zrozumieć otaczającą nas rzeczywistość i umożliwiają funkcjonowanie w społeczeństwie. Nasz program nauczania pozwala realizować standardy wymagań maturalnych z tych przedmiotów.

Uczniowie Technikum nr 6 w ZSE im. M. Kopernika to w przeważającej większości uczniowie, których wyniki z egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej kształtują się na poziomie 20% - 35%. Tylko około 25% uczniów ma wynik tego egzaminu na poziomie powyżej 50%. W klasie pierwszej przeprowadzamy diagnozę sprawdzającą wiedzę zdobytą w gimnazjum. Wyniki tej diagnozy są bardzo niskie i świadczą o poważnych brakach w wiadomościach uczniów. Organizacja procesu nauczania jest tak prowadzona, aby uczeń miał możliwość uzupełnienia braków. Nie jest to łatwe z uwagi na brak zajęć wyrównawczych i na małe możliwości intelektualne uczniów. Stosujemy różnorodne formy oceny wiedzy uczniów: prace pisemne, odpowiedzi ustne, referaty. Zachęcamy do udziału w różnych konkursach matematyczno-przyrodniczych szkolnych i międzyszkolnych. Nasi uczniowie nie zajmują w nich wysokich miejsc, ale udział w konkursach jest dla nich cennym doświadczeniem.

Wyniki klasyfikacji śródrocznej i rocznej są raczej słabe. Na przykład: średnie ocen w I semestrze roku szkolnego 2008/2009 są następujące:

Przedmiot	Średnia ocen – klasyfikacja śródroczna 2008/2009
Fizyka	2,4
Chemia	2,26
Geografia	2,32
Biologia	2,34

Procentowy udział poszczególnych ocen jest następujący:

	Bardzo dobry	Dobry	Dostateczny	Dopuszczający	Niedostateczny
Fizyka	1,81%	11,66%	20,98%	47,93%	11,66%
Chemia	0,93%	7,67%	22,09%	55,19%	14,19%
Geografia	0,28%	7,58%	25,28%	57,58%	9,27%
Biologia	0,78%	6,48%	27,98%	55,18%	9,59%

Na egzaminie maturalnym uczniowie nie wybierają fizyki i chemii. Dość duża popularnością wśród uczniów cieszy się natomiast geografia i biologia.

Średnie wyniki egzaminów pisemnych i ich karty wyników będące porównaniem wyników naszych uczniów z wynikami ogólnopolskimi egzaminu maturalnego Sesji Maj 2008 są następujące:

Średnie wyniki egzaminu pisemnego (w procentach)

Przedmiot	ZSE maj 2007		ZSE maj 2008		woj. świętokrzyskie	
	LP	T	LP	T	LP	T
biologia	48,55	45,16	50,26	47,38	40	37,2
geografia	46,67	45,12	46,29	50,97	42	42,6

Karta wyników - BIOLOGIA					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 16%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	17% - 22%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	0	0,00%
3	niska	23% - 30%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	0	0,00%
4	poniżej średniej	31% - 36%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	5	11,11%
5	średnia	37% - 44%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	13	28,89%
6	powyżej średniej	45% - 50%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	5	11,11%
7	wysoka	51% - 56%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	10	22,22%
8	bardzo wysoka	57% - 64%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	9	20,00%
9	najwyższa	65% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	3	6,67%

Karta wyników - GEOGRAFIA					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 20%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	1	2,17%
2	bardzo niska	21% - 28%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	0	0,00%
3	niska	29% - 34%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	3	6,52%
4	poniżej średniej	35% - 40%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	7	15,22%
5	średnia	41% - 48%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	11	23,91%
6	powyżej średniej	49% - 56%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	9	19,57%
7	wysoka	57% - 64%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	10	21,74%
8	bardzo wysoka	65% - 72%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	2	4,35%
9	najwyższa	73% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	2	4,35%

Wyniki matury z geografii i biologii w poprzednim roku szkolnym były wysokie (biorąc pod uwagę profil szkoły i liczbę godzin obowiązkowych).

Wyniki każdego egzaminu maturalnego (w każdym roku szkolnym przeprowadzamy dwie matury próbne) są analizowane w zespołach przedmiotowych a wnioski do pracy dla wszystkich nauczycieli mające na celu podniesienie jakości kształcenia i osiągania przez uczniów lepszych wyników są przedstawiane na posiedzeniu Rady Pedagogicznej ZSE.

Trudno analizować tak zagregowaną grupę przedmiotów. Fizyka i chemia sprawia naszym uczniom najwięcej problemów, natomiast radzą sobie z biologią i geografią. Na pewno mała liczba godzin zajęć z tych przedmiotów ma również wpływ na osiągnięte przez uczniów wyniki. W bieżącym roku szkolnym wprowadziliśmy podział na grupy na zajęciach z fizyki i chemii oraz w kilku klasach z biologii. Wyposażenie chemicznej, fizycznej i biologicznej pracowni jest jednak bardzo skromne i nie pozwala na prezentację wielu doświadczeń chemicznych czy fizycznych. Porównując wyniki naszych uczniów z wynikami uczniów szkół o profilach zbliżonych do naszej stwierdzamy, że nasi uczniowie nie osiągają słabszych wyników a niejednokrotnie wyniki naszych uczniów są wyższe. Nie jesteśmy jednak usatysfakcjonowani tymi wynikami i dlatego ciągle staramy się doskonalić proces nauczania. Niewielki procent naszych uczniów wybiera kontynuację nauki na uczelniach technicznych i chcielibyśmy w przyszłości to zmienić.

II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki

Realizując program nauczania matematyki w Zespole Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika kształcimy kompetencje kluczowe uczniów w zakresie: umiejętności operowania najprostszymi obiektami abstrakcyjnymi takimi jak liczby, zmienne, wyrażenia algebraiczne, zbiory liczb, figury geometryczne, zdarzenia, funkcje. Realizowane przez nas cele to między innymi:

- poznawanie i rozumienie podstawowych pojęć i faktów matematycznych,
- umiejętne stosowanie zdobytej wiedzy do rozwiązywania problemów matematycznych,
- stosowanie metod matematycznych do opisu i interpretacji danej sytuacji,
- analizowanie otrzymanych rozwiązań,

Dążymy do tego, aby nasz uczeń potrafił:

- samodzielnie się uczyć i zdobywać wiedzę z wykorzystaniem technologii informacyjnej,
- dokonywać analizy ilościowej i jakościowej diagramów, wykresów, tabel,
- wyciągać wnioski i je uogólniać, efektywnie komunikować się w różnych sytuacjach,

- precyzyjnie wyrażać myśli,
- współpracować w grupie i organizować jej pracę.

Nasz program nauczania pozwala realizować standardy wymagań maturalnych, które koncentrują się na sprawdzeniu poziomu opanowania podstawowych umiejętności w zakresie: wykorzystania i tworzenia informacji, wykorzystania i interpretowania reprezentacji, użycia i tworzenia strategii, rozumowania i argumentacji.

Uczniowie Technikum nr 6 w ZSE im. M. Kopernika to w przeważającej większości uczniowie, którzy na świadectwie ukończenia gimnazjum uzyskali ocenę dostateczny i dopuszczający. Tylko około 17% uczniów ma ocenę dobry.

W klasie pierwszej przeprowadzamy diagnozę podstawowych sprawności matematycznych po gimnazjum. Wyniki tej diagnozy są bardzo niskie i świadczą o poważnych brakach w wiadomościach uczniów w zakresie umiejętności wykonywania podstawowych działań matematycznych. Nauczyciele starają się pomóc uczniom w uzupełnieniu wiedzy przygotowując arkusze zadań do samodzielnej pracy, poświęcają, w miarę możliwości, kilkanaście lekcji na uzupełnienie braków. Nie jest to łatwe z uwagi na brak zajęć wyrównawczych i na małe możliwości intelektualne uczniów. Dostosowujemy poziom realizacji programu do możliwości intelektualnych zespołu klasowego. Współpracujemy w tym zakresie z rodzicami systematycznie informując ich o postępach w nauczaniu dziecka. Stosujemy różnorodne formy oceny wiedzy uczniów: prace pisemne, odpowiedzi ustne, referaty. Zachęcamy do udziału w różnych konkursach matematycznych szkolnych i międzyszkolnych. Nasi uczniowie nie zajmują w nich wysokich miejsc, ale udział w konkursach jest dla nich cennym doświadczeniem.

Wyniki klasyfikacji śródrocznej i rocznej są słabe. Na przykład: średnia ocen wszystkich uczniów szkoły z matematyki w I semestrze roku szkolnego 2008/2009 wynosi zaledwie 2,22. Procentowy udział poszczególnych ocen jest następujący:

Ocena	Udział ocen w ogółem
bardzo dobry	1,9%
dobry	7,6%
dostateczny	23,95%
dopuszczający	43,92%
niedostateczny	22,62%.

W roku szkolnym 2007/2008 matematykę zdawaną jako przedmiot obowiązkowy na egzaminie maturalnym wybrało zaledwie 17 uczniów ZSE co stanowi 5% zdających. Nie

zdało 3 uczniów. Wszyscy zdawali ten egzamin na poziomie podstawowym. Średni wynik tego egzaminu w Technikum to 58,33% (46,8% w woj. świętokrzyskim) Karta wyników tego egzaminu będąca porównaniem wyników naszych uczniów z wynikami ogólnopolskimi egzaminu maturalnego Sesji Maj 2008 jest następująca:

Karta wyników - MATEMATYKA					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 12%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	13% - 22%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	3	17,65%
3	niska	23% - 34%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	3	17,65%
4	poniżej średniej	35% - 46%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	3	17,65%
5	średnia	47% - 60%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	6	35,29%
6	powyżej średniej	61% - 70%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	0	0,00%
7	wysoka	71% - 80%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	1	5,88%
8	bardzo wysoka	81% - 88%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	1	5,88%
9	najwyższa	89% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	0	0,00%

W roku szkolnym 2008/2009 matematykę zdawaną jako przedmiot obowiązkowy na egzaminie maturalnym wybrało 8 uczniów Technikum co stanowi 8,4 % zdających w Technikum. Wszyscy zadeklarowali zdawanie tego egzaminu na poziomie podstawowym. Wyniki dwóch matur próbnych przeprowadzonych w listopadzie i styczniu są bardzo słabe.

Wyniki każdego egzaminu maturalnego (w każdym roku szkolnym przeprowadzamy dwie matury próbne) są analizowane na zebraniach komisji przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, przedstawiane Radzie Pedagogicznej. Formułowane na tych spotkaniach wnioski dowodzą, że niski poziom opanowania przez uczniów podstawowych umiejętności kluczowych z zakresu matematyki ma wpływ na trudności w opanowaniu treści programowych przedmiotów ekonomicznych (statystyka, zasady rachunkowości, ekonomika, rachunkowość).

Przyczyny tak niskich efektów kształcenia umiejętności kluczowych z zakresu matematyki są zapewne bardzo złożone. Wśród nich należy podkreślić małe możliwości intelektualne uczniów, braki w wiadomościach z poprzednich etapów edukacyjnych, ale

przede wszystkim brak motywacji do nauki matematyki, która wymaga pracowitości i systematyczności zwłaszcza od uczniów słabo uzdolnionych.

Być może obligatoryjny egzamin maturalny z matematyki zwiększy motywację do nauki tego przedmiotu. Uczniowie i ich rodzice muszą zrozumieć rolę, jaką matematyka odgrywa we współczesnym świecie. Porównując wyniki naszych uczniów z wynikami uczniów szkół o profilach zbliżonych do naszej stwierdzamy, że nasi uczniowie nie osiągają słabszych wyników a niejednokrotnie wyniki naszych uczniów są wyższe. Nie jesteśmy jednak usatysfakcjonowani tymi wynikami i dlatego ciągle staramy się doskonalić proces nauczania.

Uważamy, że aby podwyższyć efekty kształcenia należy :

- wyodrębnić w egzaminie gimnazjalnym część matematyczną jako samodzielny egzamin;
- zwiększyć liczbę godzin nauczania matematyki w wymiarze obowiązkowym
- wprowadzić dodatkowe zajęcia wyrównawcze i przygotowujące do egzaminu maturalnego w grupach maksymalnie 10 osobowych.
- zakupić dodatkowe pomoce dydaktyczne (komputery, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zbiory zadań różnych wydawnictw).

II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych.

Ogólnym celem nauczania języków obcych w szkole średniej jest opanowanie przez ucznia języka obcego w stopniu umożliwiającym mu w miarę sprawną komunikację językową w różnych sytuacjach życia codziennego oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego z języka obcego głównie na poziomie podstawowym. W ZSE młodzież ma możliwość uczenia się trzech języków; języka angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego, ale tylko znikoma część uczniów (w 2008 roku – 1,09 %) wybiera zdawanie matury z języka obcego na poziomie rozszerzonym.

Umiejętność porozumiewania się w językach obcych kształtowana jest w oparciu o trzy grupy celów:

- cele związane z nabywaniem i rozwijaniem przez ucznia czterech podstawowych sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania, i pisanie,
- cele związane z poznawaniem specyfiki kulturowej krajów niemieckiego, angielskiego i rosyjskiego obszaru językowego: elementy realioznawcze, tradycje kultywowane w tych krajach, elementy kultury młodzieżowej, język młodzieżowy,
- cele związane z autonomią ucznia i jego współdziałaniem w grupie: wdrażanie ucznia do samodzielnej pracy, uczenie kreatywności, zachęcanie do stosowania samooceny, kształcenie umiejętności pracy w grupie.

W procesie nauczania języka obcego obok rozwijania sprawności językowych i uczenia się słownictwa oraz gramatyki realizowane są takie zadania jak:

- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości i wiary we własne
- możliwości językowe,
- wzbudzanie zainteresowania kulturą kraju, którego języka uczą się,
- rozwijanie otwartości i tolerancji wobec innych kultur, pokonywanie stereotypów i barier,
- wdrażanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka,
- rozwijanie umiejętności pracy zespołowej,
- umożliwienie poznawania i wyrażania w języku obcym własnych przekonań i sądów,
- motywowanie uczniów do nauki języka poprzez zapewnienie dostępu do materiałów oryginalnych i stwarzanie sytuacji umożliwiających aktywne używanie języka mówionego i pisanego.

Młodzież, która rozpoczyna naukę w naszej szkole prezentuje różny stopień opanowania języka. Aby można było ocenić efekty kształcenia dokonywana jest na wstępie diagnoza. Nauczyciele języka angielskiego przeprowadzają tzw. placement test, który pozwala im stwierdzić, jakie braki mają uczniowie i na co należy położyć największy nacisk. Poziom jest tak zróżnicowany, że trudno jest zaklasyfikować uczniów do określonej grupy, zazwyczaj jest to poziom średniozaawansowany. Z języka rosyjskiego przeprowadzany jest wywiad, którego wynik od kilku lat jest podobny: większość uczniów w ogóle nie miała styczności z językiem, tylko jednostki uczyły się języka rosyjskiego w gimnazjum, nauczyciele zaczynają więc naukę od podstaw, od wprowadzenia alfabetu. Podobnie jest z językiem niemieckim, który od kilku lat nauczany

jest w gimnazjum nie jako przedmiot obowiązkowy, lecz koło językowe. Uczniowie prezentują na początku nauki bardzo słabą znajomość języka niemieckiego, mają fatalną wymowę, nie potrafią czytać, a przede wszystkim nie są wdrożeni do systematyczności. Od kilku lat więc język niemiecki w naszej szkole nauczany jest od poziomu podstawowego. Jednostki, które wykazują na początku większe umiejętności językowe dostają dodatkowe zadania, w których mogą się wykazać, ale po kilku miesiącach różnice pomiędzy tymi, którzy uczyli się wcześniej lub nie uczyli języka (a mają silną motywację) zacierają się.

Młodzież naszej szkoły to w większości przeciętni, słabi i bardzo słabi uczniowie. Średnia ocen z języków obcych jest dość niska i podobna ze wszystkich języków. W pierwszym semestrze w roku szkolnym 2008/2009 uczniowie 21 klas technikum uzyskali:

- z języka angielskiego średnią ocen 2,57,
- z języka niemieckiego 2,51,
- z języka rosyjskiego 2,52.

Aby zwiększyć efekty kształcenia i zmotywować uczniów do nauki nauczyciele języków obcych oceniają nie tylko wypowiedzi ustne i pisemne (jak testy, sprawdziany, klasówki), ale również pracę domową, aktywność na lekcji, pracę w grupach i w parach, prace wykonane metodą projektu. Przed każdym większym sprawdzianem lub testem, obejmującym więcej partii materiału przeprowadzane jest powtórzenie. Uczniowie mają też prawo do poprawy każdego sprawdzianu i testu, jeśli tylko wyrażają taką chęć. Testy zawierają zadania sprawdzające opanowanie wszystkich sprawności językowych, zadania są zarówno zamknięte jak i otwarte, łatwe i trudne. Negatywny wynik takiego testu jest dla nas sygnałem, że uczniowie nie uczą się systematycznie, że zupełnie nie przygotowują się do sprawdzianów, licząc na to, że może uda się go zaliczyć.

Do zwiększenia motywacji do nauki, a tym samym zwiększenia efektów kształcenia przyczyniają się konkursy. W poprzednich latach 2002-2005 nasi uczniowie uczestniczyli w Olimpiadzie Języka Niemieckiego i Języka Angielskiego, a w Świętokrzyskim Konkursie Języków Obcych i w Konkursie Poezji Obcojęzycznej zajmowali czołowe miejsca. Obecnie ich kompetencje językowe są słabsze i często udział w konkursie kończy się na eliminacjach szkolnych lub miejskich, ale mimo wszystko staramy się zachęcać ich do uczestnictwa, gdyż jest to zawsze nowe doświadczenie wzbogacające umiejętności językowe. W roku szkolnym 2008/2009 kilkunastu uczniów naszej szkoły przystąpiło do

Konkursu Języka Obcego zorganizowanego przez wydawnictwo Oxford, wszystkim uroczyście wręczono dyplomy, a dwie osoby, które uzyskały największą liczbę punktów powyżej 70 % otrzymały nagrody rzeczowe. Przeprowadzane są również szkolne konkursy tematyczne np. na plakat realizacyjny, krzyżówkę i kartę walentynkową w języku obcym. Uczniowie biorą w nich chętnie udział, gdyż ich efekty nagradzane są oceną, a najlepsze prace wyróżniane. Młodzież często bierna na lekcji wykazuje się ogromną inicjatywą i pomysłowością w zadaniach dodatkowych; np. nauczyciele języka angielskiego przygotowali w tym roku szkolnym inscenizację dramatu „Romeo i Julia” na wesoło. Uczniowie zaprezentowali nie tylko ogromne umiejętności aktorskie, ale również językowe, świetnie też współpracowali w grupie, a widzowie - nasi uczniowie rozumieli tekst mówiony i żywo reagowali. Była to na pewno najlepsza lekcja języka angielskiego.

Efektom kształcenia jest dla nauczycieli i dla uczniów egzamin maturalny. Mimo słabych ocen osiągniętych z języków obcych zdawalność matury jest wysoka, tylko niewielki procent absolwentów (egzamin pisemny: 2,55%, egzamin ustny: 3,28%) nie zdało matury w maju 2008, większość z nich przystąpiła do sesji poprawkowej w sierpniu, zdając ją pomyślnie. Niestety wyniki matury z języka obcego są średnie i niskie.

A o to jak przedstawiała się punktacja na pisemnej maturze 2008 w technikum:

Przedmiot	Liczba uczniów	Średni wynik w pkt	Średni wynik w %
Poziom podstawowy			
Język angielski	104	26,41	52,82%
Język niemiecki	15	19,73	39,47%
Język rosyjski	17	34,83	49,75%
Poziom rozszerzony			
Język angielski	1	16,50	33,00%

Najgorszy wynik osiągnęli uczniowie z języka niemieckiego. Przyczyny są różne. Często język ten jest postrzegany jako trudny przedmiot, zwłaszcza ramowa konstrukcja zdań przysparza młodzieży wiele problemów w mówieniu, brak im także gotowości do konwersacji w tym języku. Z językiem angielskim są bardziej „oswojeni”, słyszą go w filmach i piosenkach, w telewizji i radiu. Często też język niemiecki wybierają nie ci uczniowie, którzy mają dobre wyniki w nauce, lecz ci, którzy w całym toku kształcenia mieli ocenę dostateczną lub dopuszczającą z przedmiotu.

Nauczyciele nie są usatysfakcjonowani efektami kształcenia i wynikami egzaminów maturalnych, uczniowie zaś w większości są zadowoleni, że w ogóle zdali egzamin, a wynik często jest dla nich nieistotny. I tu jest właśnie rola szkoły i nas nauczycieli. Poprzez różne działania należy zwiększyć motywację uczniów do nauki języka obcego, a przede wszystkim do obowiązków szkolnych. Należy im uświadomić, że wykształcenie jest dla nich – obywateli Unii Europejskiej przepustką do lepszego życia osobistego i zawodowego.

Karty wyników tego egzaminu będąca porównaniem wyników naszych uczniów z wynikami ogólnopolskimi egzaminu maturalnego sesji Maj 2008 są następujące:

Karta wyników - JĘZYK ANGIELSKI - egz. ustny PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 15%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	6	2,83%
2	bardzo niska	16% - 30%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	20	9,43%
3	niska	31% - 45%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	33	15,57%
4	poniżej średniej	46% - 60%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	71	33,49%
5	średnia	61% - 75%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	46	21,70%
6	powyżej średniej	76% - 85%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	22	10,38%
7	wysoka	86% - 90%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	6	2,83%
8	bardzo wysoka	91% - 95%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	5	2,36%
9	najwyższa	96% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	3	1,42%

Karta wyników - JĘZYK NIEMIECKI - egz. ustny PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 5%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	6% - 25%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	0	0,00%
3	niska	26% - 35%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	9	37,50%
4	poniżej średniej	36% - 50%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	7	29,17%
5	średnia	51% - 70%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	5	20,83%
6	powyżej średniej	71% - 80%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	2	8,33%
7	wysoka	81% - 90%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	1	4,17%
8	bardzo wysoka	91% - 95%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	0	0,00%
9	najwyższa	96% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	0	0,00%

Karta wyników - JĘZYK ANGIELSKI - egz. pisemny PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 22%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	3	1,42%
2	bardzo niska	23% - 30%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	8	3,77%
3	niska	31% - 40%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	38	17,92%
4	poniżej średniej	41% - 54%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	72	33,96%
5	średnia	55% - 69%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	49	23,11%
6	powyżej średniej	70% - 81%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	25	11,79%
7	wysoka	82% - 89%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	9	4,25%
8	bardzo wysoka	90% - 94%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	6	2,83%
9	najwyższa	95% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	2	0,94%

Karta wyników - JĘZYK NIEMIECKI - egz. pisemny PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 21%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	22% - 28%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	1	4,17%
3	niska	29% - 37%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	4	16,67%
4	poniżej średniej	38% - 47%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	5	20,83%
5	średnia	48% - 59%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	10	41,67%
6	powyżej średniej	60% - 70%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	4	16,67%
7	wysoka	71% - 82%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	0	0,00%
8	bardzo wysoka	83% - 91%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	0	0,00%
9	najwyższa	92% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	0	0,00%

Karta wyników - JĘZYK ROSYJSKI - egz. ustny PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 15%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	16% - 30%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	0	0,00%
3	niska		12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych		
4	poniżej średniej	31% - 45%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	0	0,00%
5	średnia	46% - 60%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	7	25,00%
6	powyżej średniej	61% - 75%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	11	39,29%
7	wysoka	76% - 85%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	2	7,14%
8	bardzo wysoka	86% - 95%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	0	0,00%
9	najwyższa	96% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	0	0,00%

Karta wyników - JĘZYK ROSYJSKI - egz. PISEMNY PP					
Klasa	Nazwa klasy	Wyniki na świadectwie	Komentarz dla zdającego	Liczba uczniów ZSE	Liczba procent
1	najniższa	0% - 25%	4 % zdających ma wynik w tej klasie, 96% zdających ma wynik w wyższych klasa	0	0,00%
2	bardzo niska	26% - 33%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 89% zdających ma wynik w wyższych klasa, 4% w niższej	0	0,00%
3	niska	34% - 43%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 77% zdających ma wynik w wyższych klasa, 11% w niższych	1	3,57%
4	poniżej średniej	44% - 54%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 60% zdających ma wynik w wyższych klasa, 23% w niższych	5	17,86%
5	średnia	55% - 66%	20% zdających ma wynik w tej klasie, 40% zdających ma wynik w wyższych klasa, 40% w niższych	6	21,43%
6	powyżej średniej	67% - 77%	17% zdających ma wynik w tej klasie, 23% zdających ma wynik w wyższych klasa, 60% w niższych	11	39,29%
7	wysoka	78% - 85%	12% zdających ma wynik w tej klasie, 11% zdających ma wynik w wyższych klasa, 77% w niższych	4	14,29%
8	bardzo wysoka	86% - 92%	7% zdających ma wynik w tej klasie, 4% zdających ma wynik w wyższych klasa, 89% w niższych	1	3,57%
9	najwyższa	93% - 100%	4% zdających ma wynik w tej klasie, 96% w niższych	0	0,00%

II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów.

Kształcenie w zawodzie technik ekonomista ma na celu przygotowanie absolwentów do sprawnego wykonywania różnorodnych zadań zawodowych w warunkach gospodarki rynkowej.

Technik ekonomista może być zatrudniony na wszystkich stanowiskach pracy w małych podmiotach gospodarczych, jak również na innych stanowiskach, na których potrzebna jest podstawowa wiedza i umiejętności z zakresu finansów i rachunkowości. Do podstawowych zadań zawodowych wykonywanych przez technika ekonomistę należy m.in. samodzielne wykonywanie lub współdziałanie przy wykonywaniu czynności związanych z organizacją i przygotowywaniem procesów: zaopatrzenia, magazynowania, transportu, a przede wszystkim sprzedaży produktów (w tym usług) w różnych podmiotach gospodarczych, także prowadzenie prac związanych z badaniem rynku, planowaniem i sprawozdawczością, polityką zatrudnienia, wynagrodzeniami, zaopatrzeniem i gospodarką materiałową, sprzedażą produktów, księgowością i gospodarką finansową podmiotów gospodarczych jak również wykonywanie typowych prac biurowych.

Zawód technik ekonomista należy do grupy zawodów, w których bardzo ważne są relacje między ludźmi. Dlatego w procesie dydaktyczno wychowawczym należy położyć nacisk na kształtowanie przede wszystkim takich cech i postaw jak: komunikatywność, uczciwość, rzetelność, dokładność, odpowiedzialność i systematyczność w działaniu oraz pewnych nawyków, jak np. zamiłowanie do porządku.

Ważne jest także przekonanie uczniów o potrzebie kształtowania swojego wyglądu zewnętrznego. Jako szczególnie ważny nawyk każdego technika ekonomisty należy jednak traktować ciągłe aktualizowanie i doskonalenie posiadanych umiejętności. Konieczność ta wynika z faktu, iż przepisy prawne w Polsce zmieniają się bardzo często. Kształcenie w zawodzie technik ekonomista powinno z jednej strony zapewnić osiągnięcie kwalifikacji właściwych dla tego zawodu, z drugiej zaś -powinno oznaczać wyposażenie absolwenta w taki zakres wiedzy i umiejętności o charakterze ogólnokształcącym i ogólnoekonomicznym, który pozwoli na szybkie przekwalifikowanie się lub uzupełnienie posiadanych kwalifikacji. Umiejętności określone w opisie kwalifikacji powinny przygotować absolwenta nie tylko do wykonywania typowych dla tego zawodu zadań, lecz także na podjęcie działalności gospodarczej na własny rachunek. W zawodzie tym przewiduje się możliwość specjalizacji w końcowym okresie kształcenia w zawodzie, realizowanej w ramach zajęć specjalizacyjnych, w zakresie np. bankowości, ubezpieczeń, obrotu i zarządzania nieruchomościami, podatków itd. Specjalizacja powinna wynikać z dostosowania kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.

II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje zawodowe niezbędne dla wykonywania zawodu technik ekonomista określa dokumentacja zawodowa czyli podstawa programowa dla zawodu 341[02] akceptowana przez Ministra Finansów i zatwierdzona przez Ministra Edukacji Narodowej. Dokument ten służy do sporządzenia programów nauczania a następnie według przyjętej w szkole siatki godzin jest realizowany.

Analiza realizacji kompetencji kluczowych w odniesieniu do kompetencji zawodowych została przeprowadzona w oderwaniu od podziału na przedmioty zawodowe (w których te same treści często są powtarzane czy omawiane pod różnym kątem), potraktowano wszystkie kompetencje zawodowe zbiorczo i odniesiono je do kompetencji kluczowych.

Kompetencja nr 1 czyli porozumiewanie się w języku ojczystym wraz z kompetencją - porozumiewanie się w językach obcych realizowana jest w kształtowaniu następujących umiejętności zawodowych i wiedzy:

- posługiwania się podstawowymi pojęciami ekonomicznymi oraz pojęciami z zakresu prawa, statystyki i sprawozdawczości (poszerzając słownictwo uczniów, pomagając im komunikować się, wypowiadać na temat zagadnień ekonomicznych,
- redagowania pism, telegramy i telefonogramy, sporządzania protokołów, sprawozdania, notatki służbowe,
- opracowywania i prezentowania materiału statystycznego oraz korzystania z opracowań statystycznych i innych źródeł danych,
- stosować zasady dobrego wychowania – stosowanie poprawnej polszczyzny, właściwe odnoszenie się do innych osób, etyka zawodowa,
- prowadzenie korespondencji w języku polskim i językach obcych w sprawach osobowych, finansowych, a także z kontrahentami podmiotu gospodarczego i instytucjami finansowymi, organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego.

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne realizowane są przy największej liczbie kompetencji zawodowych - wynika to ze specyfiki zawodu, w którym wykorzystujemy matematyczne sposoby myślenia (myślenie logiczne i przestrzenne) oraz prezentacji (wzory, modele, wykresy, tabele), wymaga solidnej

umiejętności liczenia, znajomości miar i struktur, głównych operacji i sposobów prezentacji matematycznej. Technik ekonomista powinien umieć wykorzystywać i posługiwać się narzędziami i urządzeniami technicznymi oraz danymi naukowymi do osiągnięcia celu bądź podjęcia decyzji lub wyciągnięcia wniosku na podstawie dowodów. Kompetencja ta realizowana jest w kształtowaniu następujących umiejętności zawodowych i wiedzy:

- szacowanie (weryfikowanie) wyników obliczeń przy zastosowaniu różnych technik obliczeniowych, obliczanie i interpretowanie miar statystycznych, wykorzystywane w pracach analitycznych planistycznych,
- stosowanie zasad rachunkowości
- stosowanie form i technik: zaopatrzenia i zbytu, obrotu towarowego i obrotu papierami wartościowymi, świadczenia usług – poprzez organizowanie spraw związanych z: zaopatrzeniem, produkcją, zbytem, zakupem, sprzedażą, usługami, zapasami, magazynowaniem i reklamacjami,
- ustalanie zapotrzebowania na surowce, materiały, towary, opakowania,
- ustalanie potrzeb transportowych,
- sporządzanie planu działania małego podmiotu gospodarczego,
- stosowanie podstawowych metod analizy ekonomicznej podmiotu gospodarczego,
- obliczanie: wynagrodzeń, wydajności pracy, amortyzacji, ubytków, cen i marż,
- stosowanie zasad i metod analizy finansowej i wykorzystywanie jej wyniki w procesach decyzyjnych,
- prowadzenie negocjacji,
- określanie: prawidłowości związanych z organizacją gospodarki narodowej,
- stosowanie marketingowej strategii działania przedsiębiorstwa,
- interpretowanie ogólnych praw ekonomicznych,
- stosowanie zasady rachunku ekonomicznego,
- posługiwanie się rachunkiem procentowym, odsetkowym i dyskontowym,

Kompetencje informatyczne jako obejmujące umiejętność i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Wykorzystanie ich w kształceniu ekonomistów to wykorzystywanie komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji

oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu. Obejmuje to główne aplikacje komputerowe – edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych, przechowywanie informacji i posługiwanie się nimi – oraz rozumienie możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji i udziału w sieciach współpracy. Kompetencja ta realizowana jest w kształtowaniu następujących umiejętności zawodowych i wiedzy:

- korzystanie z różnych źródeł prawa, wiedzy z wykorzystaniem sieci Internet
- obliczanie i interpretowanie miar statystycznych, wykorzystywane w pracach analitycznych planistycznych, (arkusze obliczeniowe)
- wykonywanie podstawowych prac kancelaryjnych, (programy kancelaryjne, edytory tekstu), redagowanie pism, telegramów i telefonogramów, sporządzanie protokołów, sprawozdań, (programy kancelaryjne, edytory tekstu)
- posługiwanie się komputerem PC, a w szczególności:
 - posługiwanie się wybranymi elementami systemu operacyjnego,
 - korzysta z wybranego systemu zarządzania baz danych,
 - posługiwanie się wybranym arkuszem obliczeniowym,
 - biegle posługiwanie się wybranym edytorem tekstowym,
- opracowywanie i prezentowanie materiału statystycznego oraz korzystanie z opracowań statystycznych i innych źródeł danych (elektroniczne roczniki statystyczne, arkusze obliczeniowe)
- stosowanie zasad rachunkowości z wykorzystaniem programów finansowo-księgowych - Rewizor, Rachmistrz, Symfonia
- stosowanie form i technik: zaopatrzenia i zbytu, obrotu towarowego i obrotu papierami wartościowymi, świadczenia usług – poprzez organizowanie spraw związanych z: zaopatrzeniem, produkcją, zbytem, zakupem, sprzedażą, usługami, zapasami, magazynowaniem i reklamacjami, ustalanie zapotrzebowania na surowce, materiały, towary, opakowania, ustalanie potrzeb transportowych, sporządzanie typowej dokumentacji oraz sprawozdań dotyczących produkcji, sprzedaży i usług, z wykorzystaniem programów sprzedażowo-magazynowych – Subiekt, Symfonia

- obliczanie: wynagrodzenia, wydajności pracy, amortyzację, ubytki, cen i marż, a także średnich: zapasy, wynagrodzenie z wykorzystaniem programów płacowych – Gratyfikant, Symfonia
- sporządzanie podstawowych sprawozdań finansowych oraz wykorzystywanie je w kontaktach z otoczeniem, stosowanie zasad i metod analizy finansowej i wykorzystywanie jej wyniki w procesach decyzyjnych,
- wykorzystywanie komputery w gromadzeniu i przygotowywaniu informacji niezbędnych w zarządzaniu,
- prowadzenie negocjacji(internetowe aukcje, przetargi)

Kompetencje społeczne i obywatelskie zdobywane jako przygotowujące uczniów do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Umiejętności w zakresie kompetencji obywatelskich obejmują zdolność do efektywnego zaangażowania, wraz z innymi ludźmi, w działania publiczne, wykazywania solidarności i zainteresowania rozwiązywaniem problemów stojących przed lokalnymi i szerszymi społecznościami. Do umiejętności tych należy krytyczna i twórcza refleksja. W ramach kształtowania tej kompetencji uczeń powinien umieć:

- stosować zasady dobrego wychowania,
- kształtować aparycję (ubiór, sposób poruszania się, fryzura, higiena osobista),
- prowadzić negocjacje,
- określać: prawidłowości związane z organizacją gospodarki narodowej, zasady tworzenia podmiotów gospodarczych, rynkowe i finansowe uwarunkowania funkcjonowania podmiotów gospodarczych, korzyści wynikające z wprowadzania postępu technicznego i organizacyjnego w podmiotach gospodarczych, znaczenie norm i normalizacji oraz jakości produktów, sposoby ustalania cen, wpływ działania podmiotów gospodarczych na środowisko naturalne,
- posługiwać się podstawowymi pojęciami ekonomicznymi oraz pojęciami z zakresu prawa, statystyki i sprawozdawczości,
- redagować pisma, telegramy i telefonogramy,
- opracowywać i prezentować materiał statystyczny oraz korzystać z opracowań statystycznych i innych źródeł danych,

- prowadzić korespondencję w sprawach osobowych, finansowych, a także z kontrahentami podmiotu gospodarczego i instytucjami finansowymi, organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego,
- prowadzić sprawy związane ze współpracą podmiotu gospodarczego z: instytucjami finansowymi (banki, agencje ubezpieczeniowe, biura maklerskie), organami administracji rządowej, organami samorządu terytorialnego, krajowymi i zagranicznymi podmiotami gospodarczymi,
- sporządzać podstawowe sprawozdania finansowe oraz wykorzystywać je w kontaktach z otoczeniem,
- stosować zasady i metody analizy finansowej i wykorzystywać jej wyniki w procesach decyzyjnych,
- stosować marketingową strategię działania przedsiębiorstwa,
- interpretować ogólne prawa ekonomiczne,
- stosować zasady rachunku ekonomicznego,

Inicjatywność i przedsiębiorczość to kształtowanie u uczniów zdolności do wcielania pomysłów w czyn, kreatywności, innowacyjności i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów. Umiejętności odnoszą się do proaktywnego zarządzania projektami (co obejmuje np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów, ocenę i sprawozdawczość), skutecznej reprezentacji i negocjacji oraz zdolności zarówno pracy indywidualnej, jak i współpracy w zespołach. W ramach kształtowania tej kompetencji uczeń powinien umieć:

- sporządzać plan działania małego podmiotu gospodarczego,
- stosować podstawowe metody analizy ekonomicznej podmiotu gospodarczego,
- prowadzić negocjacje,
- określać: prawidłowości związane z organizacją gospodarki narodowej, zasady tworzenia podmiotów gospodarczych, rynkowe i finansowe uwarunkowania funkcjonowania podmiotów gospodarczych, korzyści wynikające z wprowadzania postępu technicznego i organizacyjnego w podmiotach gospodarczych, znaczenie norm i normalizacji oraz jakości produktów, sposoby ustalania cen, wpływ działania podmiotów gospodarczych na środowisko naturalne,

- obliczać i interpretować wskaźniki: rotacji, poziomu kosztów, rentowności, zużycia materiałów i narzędzi, wskaźniki struktury: majątku i kapitału, zatrudnienia, kosztów, zapasów, sprzedaży,
- obliczać i interpretować miary statystyczne, wykorzystywane w pracach analitycznych planistycznych,
- sporządzać podstawowe sprawozdania finansowe oraz wykorzystywać je w kontaktach z otoczeniem,
- stosować zasady i metody analizy finansowej i wykorzystywać jej wyniki w procesach decyzyjnych,
- stosować marketingową strategię działania przedsiębiorstwa,
- interpretować ogólne prawa ekonomiczne,
- stosować zasady rachunku ekonomicznego,
- organizować pracę własną i pracę niewielkich zespołów ludzkich,
- korzystać z różnych źródeł prawa,
- posługiwać się podstawowymi narzędziami rachunkowości zarządczej,
- przestrzegać przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przeciwpożarowych oraz ochrony środowiska.

Kompetencje w zakresie umiejętności uczenia się, rozwijania świadomości i ekspresji kulturalnej realizowane są jak w każdej grupie przedmiotów poprzez wybór właściwych, różnorodnych, nowoczesnych metod nauczania, udział uczniów w dyskusjach, spotkaniach (uczniowie klas III i IV technikum biorą udział w „Debatach świętokrzyskich” organizowanych przez Uniwersytet Humanistyczno – Przyrodniczy im. J. Kochanowskiego w Kielcach), w różnych formach twórczości, udziale w życiu kulturalnym Kielc.

Powyższa analiza pozwala stwierdzić, iż właściwa realizacja kształcenia zawodowego; wzmocniona zdobyciem przez uczniów wiedzy i kompetencji na zajęciach z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, językach obcych, przedsiębiorczości i technologii informacyjnej; pozwoli na wykształcenie absolwenta, który będzie dobrze funkcjonował na rynku pracy, właściwie planował karierę zawodową, będzie zdolny do pełnienia nowych ról, odpowiedzialny i aktywny w życiu społecznym.

Dla realizacji tego celu bardzo ważne jest nawiązanie współpracy między nauczycielami przedmiotów zawodowych a nauczycielami przedmiotów ogólnokształcących i wspólna analiza programów nauczania pod kątem uzyskania wzmocnienia dla działań w celu poprawy poziomu kompetencji kluczowych uczniów.

III. RYNEK PRACY

III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówek

Przy opracowaniu wykorzystano materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach „Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie świętokrzyskim i I półroczu 2008 roku” oraz „Młodzież na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2007 roku”

Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na koniec czerwca 2008 roku ukształtowała się na poziomie 13,5%, (w kraju - 9,6%) i była niższa o 1,9 punktu procentowego (w kraju o 2,7 punktu) w porównaniu do czerwca 2007 roku. Stopa bezrobocia w czerwcu 2008 roku była najniższa w porównaniu do analogicznego miesiąca w latach 2000 - 2007. Natomiast już w styczniu 2009 roku średnia stopa bezrobocia wyniosła 14,8 (przy 10,5 w kraju) a prognozuje się dalszy wzrost bezrobocia w regionie i w Polsce. Stopa bezrobocia w powiatach kształtowała się następująco (31 stycznia 2009):

Powiat województwa świętokrzyskiego	Stopa bezrobocia w styczniu 2009 (%)	Liczba w tysiącach
Buski	9,4	3,4
Jędrzejowski	12,2	4,5
Kazimierski	10,8	1,8
Kielecki	21,0	15,1
Konecki	23,2	8,4
Miasto Kielce	10,3	11,3
Opatowski	17,1	4,7
Ostrowiecki	17,5	8,0
Pińczowski	8,7	1,7
Sandomierski	10,7	4,2
Skarżyski	23,5	7,0
Starachowicki	15,5	6,1
Staszowski	11,3	3,9
Włoszczowski	14,7	3,2

Udział wybranych kategorii bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się następująco:

- bezrobotni do 25 roku życia – 21,1% (w ub. roku – 19,8%),
- bezrobotni powyżej 50 roku życia – 19,5% (przed rokiem – 19,3%),
- długotrwale bezrobotni – 56,6% (w ub. roku – 65,5%),
- bez kwalifikacji zawodowych – 24,8% (przed rokiem – 26,9%).

W ujęciu zawodów związanych z profilem kształcenia szkoły nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 12 do 14,4 %.

Lp	Nazwa zawodu	2007r.	2008r	wzrost/spadek	
1	Technicy i inny średni personel	15.787	13.520	-2.267	-14,4 %
2	Pracownicy biurowi	1.971	1.698	-273	-13,9 %
3	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	8.685	7.624	-1.061	-12,2 %

Liczba bezrobotnych z grupy *techników i innego średniego personelu(1)* wyniosła 13.520 osób. Zarejestrowani technicy stanowili 24,2% ogółu posiadających zawód, a wśród nich najwięcej było pracowników ds. finansowych i handlowych - 3.476 osób (25,7%) oraz techników mechaników - 2.192 (16,2%).

Z rankingu zawodów bezrobotnych pozostających w ewidencji powiatowych urzędów pracy na koniec czerwca 2008 roku wynika, iż wśród 55.779 bezrobotnych posiadających określony zawód najliczniej zarejestrowani byli: stan na koniec czerwca 2008 (w porównaniu do roku 2007)

- sprzedawcy i demonstratorzy 3.906 (4.544)
- pracownicy ds. finansowych i handlowych 3.476 (4.124).

Bezrobotni z wymienionych grup zawodowych stanowili 13,2% ogółu bezrobotnych posiadających zawód (na koniec czerwca 2007 roku 13,5%). Liczba bezrobotnych w obu grupach zmniejszyła się w porównaniu do czerwca 2007r., wśród sprzedawców o 638 osób oraz pracowników ds. finansowych i handlowych o 648. Tendencją utrzymującą się od wielu lat jest wysokie bezrobocie wśród sprzedawców oraz pracowników ds. finansowych i handlowych.

Wśród bezrobotnych do 12 miesiąca po ukończeniu nauki znaczną grupę stanowili technicy i inny średni personel - 1.225 osób (31,5%), w tym:

- 312 pracowników ds. finansowych i handlowych,

- 109 techników mechaników,
- 104 agentów ds. sprzedaży (handlowców),
- 94 techników budownictwa i ochrony środowiska,
- 94 dietetyków i żywieniowców
- 89 techników elektroników i telekomunikacji.

W roku 2008 w porównaniu do I półrocza 2007 roku odnotowano wzrost liczby ofert pracy, w tym najwyższy w handlu i naprawach (o 800 więcej) oraz działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej (o 616). Oferty pracy skierowane do pozostałych grup zawodowych przeznaczone były dla:

- *pracowników biurowych* 3.338 ofert (18,8%), w tym dla:
 - pracowników obsługi biurowej 2.253,
 - magazynierów i pokrewnych 358,
 - recepcjonistów i rejestratorów 178, sekretarek 145
- *pracowników usług osobistych i sprzedawców* 3.308 ofert (18,7%), w tym dla:
 - sprzedawców i demonstratorów 2.020,
 - kucharzy i kelnerów 548, - fryzjerów kosmetyczek 285,
 - pracowników usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowanych 144,
- *techników i innego średniego personelu* 2.984 oferty (16,8%), w tym dla:
 - pracowników administracyjnych i sekretarzy 1.339,
 - pracowników pomocy społecznej i pracy socjalnej 245,
 - agentów ds. sprzedaży (handlowców) 224,
 - pracowników ds. finansowych i handlowych 137,

Najwięcej ofert pracy skierowanych było do pracowników: przy pracach prostych, biurowych, usług osobistych i sprzedawców, a także techników i innego średniego personelu oraz robotników przemysłowych i rzemieślników - łącznie 89% ogółu ofert pracy zgłoszonych w I półroczu 2008 roku. W porównaniu do I półrocza 2007 roku odnotowano wzrost liczby ofert pracy o 2.577. Zwiększyło się zapotrzebowanie głównie na: pracowników usług osobistych i sprzedawców (o 951 ofert), techników i inny średni personel (o 807) oraz pracowników biurowych (o 536). Utrzymuje się duże zapotrzebowanie na pracowników biurowych zatrudnianych głównie w jednostkach sektora publicznego. W przeważającej części są to oferty stażu kierowane do osób bezrobotnych do 25 roku życia. Pomimo, iż do urzędów pracy wpływa wiele ofert

w zawodach handlowych, sprzedawcy nadal pozostają najliczniejszą grupą bezrobotnych. Sytuacja taka może wynikać z niedostosowania kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców, natomiast mało atrakcyjne wynagrodzenia nie spełniają oczekiwań osób podejmujących zatrudnienie. Wysoka fluktuacja kadr w branży handlowej powoduje, iż do urzędów pracy mogą trafiać wielokrotnie oferty dotyczące tego samego stanowiska pracy.

Z rankingu zawodów w I półroczu 2008 roku wynika, iż najwyższy wskaźnik szansy uzyskania zatrudnienia posiadali:

- pracownicy obsługi biurowej
- pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów
- pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach

Zawód deficytowy jest to zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących zatrudnienia w tym zawodzie. Natomiast *zawodem nadwyżkowym* jest zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób pozostających bez pracy w tym zawodzie.

Skorelowanie liczby ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do urzędów pracy z liczbą zarejestrowanych bezrobotnych pozwala na dokładniejsze określenie szansy uzyskania zatrudnienia w danym zawodzie. Obecnie rynek pracy charakteryzuje się nadmiarem zasobów siły roboczej przy znacznie mniejszej liczbie miejsc pracy

Zawody deficytowe

Na podstawie rankingu zawodów deficytowych można stwierdzić, że większe szanse na podjęcie pracy posiadają bezrobotni:

- Pracownicy obsługi biurowej (*pracownicy ds. finansowo-statystyczni, magazynierzy, sekretarki*)
- Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów
- Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach
- Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy

Na terenie powiatu kieleckiego zawody deficytowe to: *robotnik gospodarczy, pracownik biurowy, pracownik administracyjny oraz sprzedawca*. Zawody nadwyżkowe to: *technik mechanik, ślusarz, murarz, krawiec, fryzjer, technik budownictwa, mechanik*

samochodów osobowych, kucharz, tokarz, piekarz, technik elektryk, technik elektronik oraz blacharz samochodowy.

W mieście Kielce zawody deficytowe to: *pracownik biurowy, pracownik administracyjny, sprzedawca, robotnik gospodarczy, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, pracownik ochrony mienia i osób oraz magazynier.* Zawody nadwyżkowe to: *asystent ekonomiczny, technik mechanik, ślusarz, technik budownictwa, technik żywienia i gospodarstwa domowego, politolog, krawiec, tokarz oraz pozostali mechanicy pojazdów samochodowych.*

Na lokalnym i regionalnym rynku pracy występuje zjawisko wysokiego bezrobocia wśród sprzedawców i pracowników finansowych i handlowych. Jednocześnie pracodawcy poszukują najczęściej pracowników, którzy posiadają wiedzę i umiejętności skojarzone z zawodem technika ekonomista (pracownicy biurowi, pracownicy administracyjni, pracownicy kancelaryjni, fakturzyści, kasjerzy). Zawody te znajdują się na wysokich miejscach (5,7,11,12,13,14) wśród 30 zawodów deficytowych uszeregowanych według wskaźnika intensywności deficytu. Tak więc kształcenie w tym zawodzie odpowiada potrzebom rynku, zawód technika ekonomisty jest bardzo uniwersalny, po uszczegółowieniu, pogłębieniu kwalifikacji (84,4% absolwentów kontynuuje naukę) daje duże szanse na znalezienie pierwszej pracy i dalszą karierę zawodową.

III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy

Pracodawcy poszukując nowych pracowników badają poziom opanowania przez nich kompetencji kluczowych. Wymagane jest oczywiście świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej, mile widziane świadectwo dojrzałości z dobrymi wynikami matury. Rozmowa kwalifikacyjna czy test teoretyczny/praktyczny przeprowadzony dla grupy ubiegających się o stanowisko pracowników – wybranych ze składających ofertę pracy jest ostatecznym kryterium wyboru. Pracodawcy często nie mają informacji o faktycznej wartości kwalifikacji, świadectw, dyplomów. Nieufność pracodawców do dyplomu jest efektem bardzo zróżnicowanej jakości pracy szkół.

Przygotowanie właściwego CV a następnie „obronienie” go w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej to tak naprawdę sprawdzian kompetencji kluczowych (języki obce, praca

grupowa, umiejętności komunikacyjne, narzędzia informatyczne itp.), które są bazą poruszania się na rynku pracy.

Według autorów opracowania „Mapa monitorująca szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół województwa świętokrzyskiego w roku 2007” poziom przygotowania uczniów naszego województwa do wejścia na rynek pracy jest raczej niski, tylko 50,7% potrafi napisać życiorys, 53,5% podanie o pracę, list motywacyjny – 53,5%, rozmawiać z pracodawcami o pracy 39,8% o pracy, wykonać zadanie praktyczne 35,5%.

Poszukiwani są absolwenci władający minimum jednym językiem obcym. Według badań GUS wśród osób, które nie znają języków obcych tylko 54,6% pracuje, aż 36,7% to osoby nieaktywne zawodowo (rok 2007), natomiast osoby, które znają więcej niż jeden język obcy mają znacznie wyższe szanse na zatrudnienie, w 2007 roku 77% z nich pracowało.

Duże znaczenie w procesie rekrutacji nowych pracowników jest biegłe stosowanie narzędzi informatycznych przez nich w pracy. Wg opracowania „Mapa monitorująca szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół województwa świętokrzyskiego w roku 2007” aż 87% pracodawców pragnie by przyszedł pracownik biegłe posługujący się arkuszem kalkulacyjnym, edytorem tekstu bądź programem do fakturowania i księgowania.

Pracodawcy proszeni o nakreślenie idealnej sylwetki kandydata wskazują wyraźną przewagę czynników osobowościowych kandydata - kompetencji obywatelskich, społecznych, innowacyjności i przedsiębiorczości nad przygotowaniem teoretycznym czy nawet zdolnościami praktycznymi. Wysoką motywację do pracy uznano za najistotniejszy czynnik brany pod uwagę przy zatrudnianiu pracowników.

Czynniki brane pod uwagę przy zatrudnianiu absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych woj. świętokrzyskie (średnia ocena w skali 0 do 5)

	Zatrudnienie			
	Od 1- 9 pracowników	Od 10-4 9 pracowników	Od 50- 249 pracowników	250 i więcej pracowników
Przejawia dużą motywację i chęć do pracy	4,7	4,6	4,7	4,8

Jest bardzo ambitny, zależy mu na sukcesie	4,4	4,4	4,4	4,1
Ma przede wszystkim umiejętności praktyczne	4,4	4,5	4,6	4,5
Ma szerokie przygotowanie teoretyczne	3,7	3,6	3,9	3,8
„Złota rączka” – nadaje się do wszystkiego	3,7	3,9	3,9	3,4
Po szkole odbył staż w firmie	3,5	3,7	3,7	3,6
Będąc uczniem odbył praktykę zawodową w firmie	3,4	3,8	3,6	3,1

Źródło: „Mapa monitorująca szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół województwa świętokrzyskiego w roku 2007”

III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Technik ekonomista może być zatrudniony na wszystkich stanowiskach pracy w małych podmiotach gospodarczych, jak również na innych stanowiskach, na których potrzebna jest podstawowa wiedza i umiejętności z zakresu finansów i rachunkowości. Jest to jeden z najszerszych zawodów umożliwiający specjalizację w zakresie finansów i rachunkowości, ubezpieczeń czy bankowości.

Absolwenci Zespołu Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika są wysoko oceniani przez pracodawców. Część pracodawców, bazując na własnych doświadczeniach z przeszłości, wskazała na wyższą motywację do pracy oraz wyższe zdolności

interpersonalne u osób z wykształceniem średnim niż wśród absolwentów wyższych uczelni. Istotną zaletą okazały się również bardziej adekwatne do proponowanego stanowiska pracy żądania płacowe osób z wykształceniem zawodowym. Obserwujemy jednak efekt spadku wartości rynkowej kwalifikacji w odniesieniu do średniego poziomu wykształcenia.

Młodzi absolwenci naszej szkoły są rzadziej bezrobotni niż osoby starsze z analogicznym wykształceniem, poważne trudności na rynku pracy dotyczą głównie starszych roczników – zawody ekonomiczne wymagają ciągłej aktualizacji wiedzy i u starszych absolwentów występuje deficyt umiejętności praktycznych, zwłaszcza w odniesieniu do nowych technologii.

Pozytywną opinię na temat pracowników p absolwentów potwierdza statystyka przedsiębiorstw, które w okresie 2004 – 2007 zdecydowały się ich zatrudnić. W tym czasie absolwentów szkoły zatrudniło 8 na 10 dużych firm w Kielcach i powiecie kieleckim. Współpraca z mniejszymi przedsiębiorstwami daje większe gwarancje zatrudnienia absolwentów. Mniejsze przedsiębiorstwa zatrudniają często uczniów, którzy odbywali praktyki zawodowe w ich firmach.

Uczniowie, którzy uzyskali międzynarodowe certyfikaty Polsko Niemieckiej Izby Przemysłowo Handlowej mają propozycje pracy w placówkach wielkopowierzchniowych sieci real, makro na terenie Europy. Natomiast większość, która dobrze zdała wewnętrzny egzamin sprawności handlowej może podjąć pracę w kieleckim real lub makro na stanowiskach sprzedawców i logistyków z możliwością dalszego awansu.

Nasi absolwenci podejmują pracę na średnich stanowiskach– są odpowiedzialni za: obsługę biurową, kancelaryjną, pracują jako pracownicy księgowości, sprzedawcy, handlowcy. Bardzo często podejmują prace w firmach rodzinnych lub aplikują o środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Wielu naszych absolwentów obrało zupełnie inną ścieżkę dalszego rozwoju zawodowego (zostają naukowcami, projektantami mody, piosenkarzami, aktorami, właścicielami firm reklamowych, dyrektorami banków, instytucji finansowych). Wiedza ekonomiczna, umiejętności zdobyte w szkole średniej stanowią podstawę dalszych działań.

Duża część absolwentów decyduje się na podjęcie studiów (86,3%), zachęca do tego szkoła, stawiając duży nacisk na dobrą zdawalność egzaminu dojrzałości. Bowiem im wyższy poziom wykształcenia tym wyższe prawdopodobieństwo aktywności

zawodowej i mniejsze bezrobocia . By ten cel zrealizować podejmują pracę i studiują w trybie zaocznym.

Na pytanie jak nasi absolwenci funkcjonują na lokalnym i regionalnym rynku pracy nie ma jednej odpowiedzi. Uczniowie, którzy jako motywację wyboru szkoły podają chęć zdobycia zawodu lub kontynuację tradycji rodzinnych (ponad 65% badanych) najczęściej aktywnie zdobywają wiedzę i umiejętności, korzystają z praktyk, uczestniczą w dodatkowych zajęciach, szkoleniach, warsztatach, uzyskując dobre efekty nauczania. Tacy absolwenci znajdują dobra, rozwijającą ich pracę. Duża część uczniów wybiera szkołę przypadkowo, ze względu na kolegów, dojazd do szkoły i bo trzeba było coś wybrać. Jeśli do słabej motywacji towarzyszą niskie wyniki nauczania w gimnazjum, słabe możliwości ucznia mają oni szanse na prace na niskokwalifikowanych stanowiskach. Wskaźnik perspektyw rynkowych jest dla nich niższy. Oceniamy jako szkoła, że szanse na znalezienie pracy z uwzględnieniem aspektu „znalezienia pracy w zawodzie i czy obecne wykształcenie ułatwi znalezienie pracy” wynosi 65% przy wysokiej ocenie dopasowania jakościowego oferty do oświatowego rynku pracy 78%. Dla wszystkich szkół powiatu kieleckiego i miasta Kielce te wskaźniki wynoszą odpowiednio 75% i 96% (Mapa monitorująca szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół województwa świętokrzyskiego w roku 2007).

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

IV.1 Prognozy demograficzne

Materiał do poniższej prognozy demograficznej oparty został głównie na danych pochodzących z dwóch opracowań Urzędu Statystycznego w Kielcach pt. „Prognoza demograficzna na lata 1999-2030” i „Prognoza demograficzna na lata 1999-2020” oraz „Prognoza ludności Polski na lata 2008 – 2035” Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2010-2020 liczba mieszkańców Kielc znacznie stopniowo wzrastać. Będzie to jednak nieznaczny przyrost. Natomiast woj. świętokrzyskie jest rejonem, który doświadczy największego w skali kraju ubytku ludności (15,6% w latach 2007 – 2035). Większe zróżnicowanie przebiegu prognozowanych stanów ludności będzie obserwowane w obszarach wiejskich – systematyczny ubytek populacji może dojść do 8,8 %, natomiast udział miast w strukturze ludności ogółem spadnie nieznacznie do 40,96 w 2035 roku z 44,92% w 2010.

Prognoza ludności według wieku – w tysiącach – miasto Kielce

Rok	Wiek przedprodukcyjny			Wiek produkcyjny			Wiek produkcyjny		
	2000	2015	2030	2000	2015	2030	2000	2015	2030
Ogółem	21,4	17,6	16,7	64,9	61,1	57,2	13,6	21,3	26,1

Prognoza ludności według edukacyjnych grup wieku – w tysiącach – województwo świętokrzyskie

wiek	lata								
	2007	2008	2009	2010	2015	2020	2025	2030	2035
16-18 lat	56,4	54,8	52,7	49,9	39,1	33,3	35,5	35,6	32,6
19 – 24 lat	125,1	119,7	117,9	110,6	92,0	71,8	61,9	65,5	65,3

Występujące zjawisko niżów i wyżów demograficznych jest przyczyną zmian w strukturze wieku dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Zgodnie z wynikami prognozy – na skutek coraz niższej dzietności kobiet – udział dzieci i młodzieży w całej populacji wyraźnie się zmniejszy. Gwałtownie wzrośnie liczba osób starszych Według danych GUS

po 2025 roku liczba ludzi starszych będzie przewyższać liczbę ludzi młodych (do 18 roku życia). Wpływ na strukturę wieku będą mieć także migracje.

Zmiany w stanie i strukturze ludności powodowane są ruchem naturalnym (zmiany w stanie cywilnym, w stanie liczebności ludności na skutek urodzeń i zgonów) oraz ruchem migracyjnym (ruch ludności wynikający ze zmian miejsca zamieszkania, tj. ze wsi do miasta, z miasta do wsi oraz imigrację i emigrację). Zgodnie z przewidywaniami migracje wewnętrzne pozostaną na stałym, bardzo niskim poziomie. Kielce - miasto wysokiego bezrobocia, w najbliższych latach będzie blokować migrację ze wsi. Szacuje się, że wolumen migracji wzrośnie w roku 2020, po czym zmaleje w roku 2030. Podobnie saldo migracji ze wsi do miast. Z danych Urzędu Statystycznego w Kielcach wynika, że prawie dwie trzecie migracji międzywojewódzkich kieruje się do województwa mazowieckiego i śląskiego. Natomiast najczęściej obszarem pochodzenia imigrantów są województwa lubelskie i świętokrzyskie, a w dalszej kolejności podkarpackie i warmińsko-mazurskie.

Gminy najbiedniejsze, a do tych zaliczyć należy również region świętokrzyski, to jeszcze spadek po zaborze rosyjskim. Niewątpliwie ten spadek wpływa na stagnację lokalną starszej generacji. Młodszy i najzdolniejszy będą wyjeżdżać z regionu zbyt słabo rozwiniętego, by kształcić się i pracować. Wedle ubiegłorocznych badań GUS, po naszym wejściu do Unii na teren Niemiec chce się przenieść 1,5 mln Polaków (dane ogólnopolskie, brak analiz dotyczących województwa świętokrzyskiego). Powstająca pustka demograficzna, związana z procesem globalizacji, stanie się za kilka lat również problemem Polski. Pustkę tę, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, jak twierdzą eksperci, wypełnią przybysze ze Wschodu (Białoruś i Ukraina) i Południa (Afryka i kraje muzułmańskie).

Trwający od 1984 roku spadek urodzeń spowoduje istotne zmiany w strukturze ludności według wieku – edukacyjnych grup wieku. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież poniżej 18-go roku życia) w prognozowanym okresie (do 2030r.) będzie się zmniejszać. W latach 1999-2009 wystąpił nieznaczny przyrost ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety: 18-59 lat). Rok 2010 zapoczątkuje okres trwającego co najmniej 20 lat zmniejszania się liczby ludności w wieku aktywności zawodowej. Ubytek ten spowodowany będzie gwałtownym spadkiem liczby ludności w wieku 18-44 lata tj. w wieku mobilnym. Liczba osób w wieku 16-18 lat (kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych) w ciągu dziesięciu lat zmniejszy się o 26 %

w roku 2015 do 38% w roku 2035. W ciągu kilku lat, do roku 2017 odsetek osób w wieku 0 – 24 lat zmniejszy się a w 2035 roku udział dzieci i młodzieży w populacji ogółem wyniesie tylko 23,4%. Zmiany demograficzne wpłyną niekorzystnie na strukturę szkół w naszym województwie – zapewne wiele szkół (w tym Zespół Szkół Ekonomicznych im. M. Kopernika) będzie musiało zmniejszyć liczbę klas. Poprawią się zapewne warunki nauczania i zmniejszy liczebność klas, co pozwoli poprawić efekty kształcenia.

IV.2 Współpraca szkół z zakładami pracy

Współpraca szkoły z zakładami pracy jest bardzo rozległa i odbywa się na kilku płaszczyznach: praktyki zawodowe, spotkania i konferencje, oraz sponsoring. Niezbędnym uzupełnieniem kształcenia realizowanego w szkole jest praktyka zawodowa odbywająca się w różnych podmiotach gospodarczych, której celem jest praktyczne zastosowanie, w warunkach konkretnej firmy, umiejętności zdobytych podczas zajęć lekcyjnych w szkole. Obejmujemy nią corocznie około 300 uczniów klas drugich i trzecich Technikum. Na stałe współpracujemy z ponad 40 firmami. Liczba ta jest znacznie większa, ponieważ dla uczniów mieszkających w znacznej odległości od Kielc, organizujemy praktyki w pobliżu ich miejsca zamieszkania, np. w urzędach gmin, bankach spółdzielczych lub większych firmach lokalnych. Na liście firm, w których organizujemy praktyki są:

- Banki – ING Bank Śląski S.A., PKO BP S.A., Bank Spółdzielczy, Bank Ochrony Środowiska, Bank Zachodni WBK S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości, i inne;
- Urzędy – Urząd Miasta Kielce, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski, urzędy gminne;
- Urzędy skarbowe
- Firmy ubezpieczeniowe - Uniqa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A., Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- Firmy wystawiennicze – Targi Kielce Sp. z o.o., Kolporter Expo Sp. z o.o.;
- Biura rachunkowe;
- „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców;
- Przedsiębiorstwa handlowe;

- Hipermarkety sieci „makro”, „real”, „praktiker”;
- Firmy reklamowe;
- Hurtownie;
- Gospodarstwa agroturystyczne.

Szkoła nieustannie zabiega o nowe kontakty z firmami młodymi, stosującymi nowoczesne metody zarządzania. Nie jest to jednak proste ze względu na dużą rezerwę tychże firm do zatrudniania młodych, niedoświadczonych ludzi, dla opieki których trzeba wyznaczyć dodatkowego pracownika, poświęcić im dużo czasu, dyscyplinować, wyznaczać nieskomplikowane zadania. Problemem jest również obawa przed ujawnieniem przez uczniów danych firmy oraz jej klientów. Wolą zatrudniać stażystów skierowanych przez urzędy pracy, po studiach, z większą wiedzą i umiejętnościami. Nie poddajemy się jednak i stale ponawiamy nasze oferty, które wspieramy rekomendacjami z zakładów pracy, z którymi współpracujemy od wielu lat. Nasza szkoła jest bardzo dobrze postrzegana w środowisku pracodawców. Otrzymujemy wiele listów gratulacyjnych z podziękowaniami za dobre przygotowanie merytoryczne i właściwe postawy uczniów, którzy otrzymują z praktyki głównie oceny celujące, bardzo dobre i dobre. Niektórzy z nich, jeszcze jako uczniowie, pracowali w tych firmach w czasie wolnym od zajęć. Często są przypadki, że uczniowie po skończeniu szkoły zatrudniani są w firmach, w których odbywali praktyki uczniowskie.

Kolejnym obszarem współpracy są wizyty pracodawców w szkole na różnego rodzaju debatach, sesjach naukowych, konferencjach i spotkaniach. W listopadzie 2008 roku włączając się w organizację Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości zorganizowaliśmy około dwudziestu spotkań młodzieży z przedsiębiorcami. Były to niezwykle ciekawe zajęcia przygotowujące uczniów do wejścia na rynek pracy, promowania postaw przedsiębiorczych oraz działalności gospodarczej, jako atrakcyjnej drogi życiowej.

ZSE od roku ubiega się o „Certyfikat Jakości – Szkoła Przedsiębiorczości”.

Podjęliśmy szereg inicjatyw, także w porozumieniu ze środowiskiem pracodawców, które w znaczny sposób uatrakcyjniają naukę w naszej szkole, podniosą jakość pracy nauczycieli, wyzwolą aktywność uczniów i rozwiną ich talenty.

W stosunku do pracodawców jako szkoła mamy pewne niespełnione jak dotąd oczekiwania. Życzylibyśmy sobie większego udziału właścicieli firm w konstruowaniu programów nauczania do przedmiotów zawodowych i praktyk.

IV.3 Działalność szkół na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy

1. W szkole został utworzony i jest realizowany Plan Doradztwa Zawodowego, w swych planach pracy pedagog szkolny i kierownik szkolenia praktycznego mają działania związane ze współpracą z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy. Podobnie plan wychowawczy i profilaktyczny ZSE zawiera tematykę związaną z rynkiem pracy. Zostały przygotowane konspekty lekcji dotyczących aktywnego poszukiwania pracy, do przeprowadzenia w ramach godziny do dyspozycji wychowawcy dla klas na każdym poziomie edukacyjnym.
2. Organizujemy 4 tygodniowe praktyki uczniowskie dla wszystkich uczniów z klas II i III w dobrze zarządzanych, nowoczesnych firmach na terenie KIELC i województwa.
3. Szkoła realizuje programy przygotowujące do rynku pracy: „Stawiam na przyszłość”, program praktyk, „Metroedukacja” – obejmujące wszystkich uczniów. Współorganizujemy międzynarodowy egzamin certyfikacyjny „Umiejętności praktyczne w handlu” z Polsko- Niemiecką Izba Przemysłowo-Handlową.
4. Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu i Metro group jest organizatorem programu bezpłatnych studiów przygotowujących do pracy na stanowiskach kierowniczych w sieciach makro i real. Uczniowie klas najwyższych naszej szkoły biorą udział w rekrutacji na te studia. Z pozytywnym skutkiem – uczeń Paweł Gołuchowski ukończył studia korzystając z tego programu.
5. Szkoła realizuje działania związane z Dniem Przedsiębiorczości. W roku szkolnym w latach 2006 – 2008 45% uczniów z naszej szkoły przez jeden dzień towarzyszyło pracownikom różnych firm i instytucji, poznając tajniki ich zawodów. W program „Dzień przedsiębiorczości”, organizowany przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości pod honorowym patronatem Prezydenta RP, angażuje się co roku coraz więcej uczniów. W zależności od swoich oczekiwań, uczniowie mają możliwość odbycia praktyk na różnych stanowiskach, od małych rodzinnych firm, po wielkie międzynarodowe korporacje i instytucje państwowe, w branżach sięgających od przemysłu po media i działalność artystyczną. „Dzień przedsiębiorczości” umożliwia im bezpośrednie poznanie wymagań stawianych pracownikom na różnych stanowiskach

w danej branży, pozwala porównać wyobrażenia o danym zawodzie z rzeczywistością i je zweryfikować, a tym samym sprzyja podejmowaniu trafnych decyzji w planowaniu dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej. Dzięki programom takim, jak „Dzień przedsiębiorczości”, nauka wychodzi poza mury szkoły. Uczniowie oceniają program jako bardzo udany - spotkali się z życzliwym przyjęciem konsultantów, miłą atmosferą w zakładzie pracy, a także dużą chęcią przekazania wiedzy z zakresu prowadzenia biznesu.

6. W dniach 17-23 listopada 2008 roku uczniowie i nauczyciele naszej szkoły brali udział w Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości, po raz pierwszy organizowanym w Polsce. Do tej pory inicjatywa ta realizowana była w USA i Wielkiej Brytanii. Od tego roku obchodzony będzie jednocześnie w 56 krajach. Pomysłodawcami Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości są premier Wielkiej Brytanii, Gordon Brown, brytyjska rządowo-biznesowa organizacja Make Your Mark oraz amerykańska Fundacja Kauffmana. Celem jest stworzenie środowiska społecznego, które aktywnie wspiera przedsiębiorcze postawy i inicjatywy młodych ludzi. Przewodniczącym Komitetu Honorowego Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości w Polsce jest Pan Waldemar Pawlak, Wicepremier RP i Minister Gospodarki. Zaproszenie do udziału w pracach Komitetu Honorowego przyjęła Pani Katarzyna Hall, Minister Edukacji Narodowej, a także znani politycy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji propagujących wiedzę ekonomiczną, redaktorzy naczelni mediów. W ramach ŚTP Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości zaprosiła uczniów, nauczycieli i przedsiębiorców do udziału w projekcie „Otwarta firma”. W szkołach ponadgimnazjalnych realizowany był moduł „Biznes przy tablicy”. Dla przedsiębiorstwa była to wspaniała okazja do promocji oraz nawiązania nowych kontaktów w środowisku lokalnym. Szkoła otrzymała zaś możliwość wzbogacenia swojej oferty edukacyjnej o ciekawe zajęcia przygotowujące uczniów do wejścia na rynek pracy, promowania postaw przedsiębiorczych oraz działalności gospodarczej, jako atrakcyjnej drogi życiowej. W naszej szkole odbyły się 22 spotkania (każdego dnia po kilka wykładów i warsztatów), w których wzięło udział około 500 uczniów. Przedsiębiorcy, zazwyczaj przy pomocy prezentacji multimedialnych, w prosty sposób przybliżali uczestnikom skomplikowane zagadnienia biznesowe. Poruszano następującą tematykę: relacje pracownik i pracodawca, prowadzenie własnej firmy, marketing firmy, etyka w biznesie, firma a klient, finanse firmy, co to znaczy „być przedsiębiorczym”, co decyduje o sukcesie firmy, itp.

Młodzież zadawała wiele pytań dotyczących oczekiwań pracodawców w stosunku do nowych pracowników, praw konsumentów, skutków etycznego i nieetycznego postępowania przedsiębiorców i wiele innych. Poprzez realizację zadań umożliwiliśmy młodzieży bezpośredni kontakt ze środowiskiem biznesu, przybliżyliśmy zasady funkcjonowania biznesu, pomogliśmy uczniom zweryfikować ich wyobrażenia o funkcjonowaniu firmy, zajęcia odbyły się w ciekawej formie i w niezwykle ciekawym obszarze tematycznym, zrealizowaliśmy zadania szkoły w zakresie przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy, kształtowaliśmy aktywny stosunek do życia.

7. Zapoczątkowaliśmy cykl wykładów dla uczniów i nauczycieli prowadzonych w naszej szkole przez najwyższej klasy fachowców od zarządzania i marketingu z Kanady i Szwecji. W marcu 2008 odbyło się pierwsze spotkanie z James Muby – menegerem z Paint Sundry Products z Kanady oraz Uffem Carmstromem z firmy Colorex ze Szwecji. Prelegenci przedstawili młodzieży przebieg swojej kariery zawodowej, zachęcali do podejmowania pracy po szkole, czy w trakcie nauki, zdobywania nowych doświadczeń, do wytrwałości, oswojenia się z porażkami. Sami byli przykładem budowania swojej kariery od zwykłego pracownika do głównego menedżera dużej międzynarodowej firmy. Spotkanie odbywało się w języku angielskim.
8. Współpracujemy z partnerami działającymi na rzecz przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy. Zapraszamy konsultantów z Wojewódzkiego i Powiatowego Urzędu Pracy, Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości, Miejskiego Ośrodka Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Ochotniczych Hufców Pracy. W PUP organizowany był cykl kilkugodzinnych warsztatów „Twoje pierwsze miejsce pracy” pomagające zrozumieć wymogi rynku pracy oraz potrzeby pracodawców.
9. Nauczyciele brali udział w zewnętrznym doskonaleniu dotyczącym uwzględniania w pracy z uczniem potrzeb i prognoz rynku pracy organizowanym przez ŚCODN i inne instytucje, ukończyli studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego (3 nauczycieli)
10. Młodzież uczestniczyła w wykładach: Wyższa Szkoła Administracji Publicznej „Programy unijne sposobem inwestowania w siebie”, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy J. Kochanowskiego „Perspektywy kształcenia w Polsce i w Unii”, Wyższa szkoła Ekonomii i Prawa „Nauka droga do sukcesu” . Ogólnopolskie Targi Pracy i Edukacji „Twoja kariera w twoich rękach”, „Poznawanie i rozwijanie swoich uzdolnień”, „Formalności przy zakładaniu własnej firmy”. „Formalności związane

z zakładaniem własnej firmy „– prelekcje pracowników Urzędu Skarbowego. Organizowaliśmy wycieczki na Giełdę Papierów wartościowych oraz do Business Centre Club.

11. Uczniowie naszej szkoły pod opieką nauczycieli brali udział w konkursach o tematyce związane z rynkiem pracy: „Moje wymarzone miejsce pracy”, „Portfolio młodego przedsiębiorcy”, „Konkurs wiedzy o gospodarce i turystyce”, „Konkurs z klasy do kasy”. W konkursie „Przedsiębiorczy zawsze wygrywa” byliśmy najlepszą szkołą w województwie świętokrzyskim, nasi uczniowie to laureaci trzech pierwszych nagród indywidualnych (konkurs realizowany przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli ze środków NBP).
12. Szkoła analizuje lokalny rynek pracy i dostosowuje swoją ofertę do jego wymogów, proponując nowe specjalności i zawody - na rok 2009/2010 technik organizacji reklamy.
13. Napotykałyśmy na trudności w realizacji zadania współpracy z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy. Nauczyciele organizują i włączają się w wiele przedsięwzięć związanych z rynkiem pracy, mając świadomość jak ważna jest to tematyka – jak ważne jest dobre przygotowanie młodych ludzi na rynek pracy. Natomiast problemem jest pełne uczestnictwo uczniów ze względu na obszerny materiał nauczania w szkole, problem dojazdu do miejsca zamieszkania, dwuzmianowość szkoły.
14. Problemem jest również niska motywacja uczniów, nieprzekonanych iż na pierwszym etapie budowania swojej kariery zawodowej jest tak potrzebna wiedza o wymogach i potrzebach rynku pracy.
15. Trudność sprawia zdobywanie nowych, atrakcyjnych miejsc praktyk. Często filie dużych firm np. banków nie mogą przyjmować praktykantów motywując to decyzjami centrali i ochroną danych osobowych klientów. Osoby opiekujące się uczniami na praktyce nie otrzymują dodatkowej gratyfikacji za swoją pracę, jest to ich dodatkowe zajęcie, któremu nie mogą poświęcić wystarczająco dużo czasu.
16. Problemy rodzi także niezadowalające wyposażenie szkoły w nowoczesną technikę, brak uregulowań prawnych i mechanizmów, które uczyniłyby współpracę szkół i przedsiębiorstw korzystną dla obu stron. Nie ma dostatecznego wspomaganie praktyk i innych środków zapewniających opłacalność współpracy pracodawców ze szkolnictwem.

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach to szkoła, która dysponuje dobrą, aktywną kadrą pedagogiczną, znajduje zainteresowanych nauką w jej murach uczniów, którym stwarza dobre warunki pracy i nauki.

Uczniowie rekrutują się z terenów o dużym bezrobociu, często z rodzin o trudnej materialnej i niskim statusie społecznym. Decyzje absolwentów gimnazjów nie zawsze są wystarczająco wspomaganie doradztwem edukacyjnym i zawodowym.

Niedostatecznie ugruntowana wiedza naszych uczniów z poprzednich etapów kształcenia powoduje brak ciągłości, co szczególnie w przypadku matematyki, fizyki i chemii utrudnia naukę i powoduje utrwalenie niskiej samooceny. Często w trakcie pobytu w szkole pogłębiają się braki w nauczaniu, nowe treści bywają zbyt trudne, nowe środowisko nie ułatwia wzmocnienia poczucia własnej wartości. Na tym etapie bardzo ważna jest rola nauczyciela, który ogromny nacisk położy najpierw na przekonanie uczniów o ich dużych, pomimo braków, możliwościach, pomoże im znaleźć własną motywację do nauki i pracy, rozbudzi ambicje i zainteresowania. Dobra zdawalność egzaminów zewnętrznych i wykazany przyrost wiedzy w zakresie przedmiotów ogólnokształcących świadczy o skuteczności podjętych przez szkołę działań.

Nasi uczniowie znają zawody przyszłości, mają świadomość jak szerokie możliwości zatrudnienia daje uzyskanie zawodu technika ekonomista, jak ważne jest biegłe posługiwanie się językami obcymi. Posiadają zdolność identyfikowania dostępnych możliwości działalności osobistej, zawodowej lub gospodarczej, w tym rozumienia zasad działania gospodarki, a także szans i wyzwań stojących przed pracodawcami i podmiotami gospodarczymi. Przejawiają postawę przedsiębiorczą bywają aktywni niezależni, innowacyjni – jest to głównie odpowiedź na realizowane przez szkołę projekty. Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy wśród naszych uczniów nie jest jednak zadowalająca.

Cała społeczność szkolna Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika bardzo skorzysta na praktycznej realizacji programu Kompetencji Kluczowych w nauczaniu. Osiągniemy korzyści związane z dopasowaniem edukacji i pracy – dotyczy to zarówno korzyści dla uczniów (zatrudnienie, zarobki, uznanie, satysfakcja), przedsiębiorstw (produktywność, innowacyjność, niska fluktuacja kadr) jak i dla całej

społeczności szkolnej (satysfakcja z pracy, motywacja do dalszego kształcenia się, spójność społeczna). Szczególnie w tak niekorzystnie dla regionu świętokrzyskiego zmieniającej się rzeczywistości absolwent szkoły będzie potrzebował szerokiego wachlarza kompetencji kluczowych, aby móc elastycznie dostosowywać się do takich zmian. Należy dostępnymi środkami wspomagać w szkole rozwój kształcenia w dziedzinach nowoczesnych technologii, wspomagać integrację treści przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych w celu osiągnięcia przez uczniów wyższego poziomu kompetencji kluczowych. Szkole potrzebne są nowoczesne programy nauczania, nowoczesne środki dydaktyczne, podręczniki, platforma porozumienia nauczycieli różnych przedmiotów, wspomaganie pracy nauczycieli i kadry kierowniczej przez jednostki badawcze i wyższe uczelnie.